

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

329383

KINNITATUD

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi

üldkoosoleku

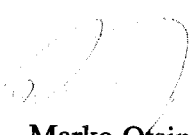
..... 2009.a.

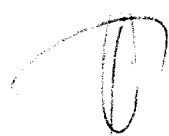
protokolliga nr. 1.1.

MAJANDUSAASTA ARUANNE 2008

Ärinimi:	Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts
Äriregistri kood:	10341618
Aruandeperiood:	01.01.2008 – 31.12.2008
Aadress:	Lennujaama tee 2 Tallinn 11101
Telefon:	+372 625 8230
Faks:	+372 625 8200
Elektronpost:	eans@eans.ee
Kodulehekül:	www.eans.ee
Põhitegevusala:	aeronavigatsiooniteenuste osutamine

Tanel Rautits
Juhatuse esimees

Marko Otsing
Juhatuse liige

Mati Tarlap
Juhatuse liige

Tallinn 2009

Sisukord

Info ettevõtte kohta.....	3
Tegevusaruanne.....	4
Sissejuhatus.....	4
Tähtsamad sündmused aruandeaastal.....	6
Personal.....	9
Lennuohutus ja kvaliteet.....	10
Hinnad.....	12
Investeeringud.....	13
Majanduslik lisaväärtus.....	15
Pilk tulevikku.....	16
Raamatupidamise aastaaruanne.....	20
Juhatuse deklaratsioon.....	20
Bilanss.....	21
Kasumiaruanne.....	22
Rahavoogude aruanne.....	23
Omakapitali muutuste aruanne.....	24
Raamatupidamise aastaaruande lisad.....	25
LISA 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ja hindamiselused.....	25
LISA 2. Raha ja raha ekvivalendid.....	32
LISA 3. Lühiajalised finantsinvesteeringud.....	32
LISA 4. Nõuded ostjate vastu.....	33
LISA 5. Muud nõuded ja ettemaksed.....	33
LISA 6. Põhivara.....	33
LISA 7. Võlakohustused.....	35
LISA 8. Võlad töövõtjatele.....	35
LISA 9. Muud lühiajalised kohustused.....	36
LISA 10. Omakapital.....	36
LISA 11. Müügitulu põhitegevusest.....	37
LISA 12. Tööjõukulud.....	37
LISA 13. Muud tegevuskulud.....	38
LISA 14. Rent.....	38
LISA 15. Tehingud seotud osapooltega.....	39
LISA 16. Tulumaks.....	39
LISA 17. Finantsriskide juhtimine.....	40
Juhatuse ja nõukogu kinnitus majandusaasta aruandele.....	42
Sõltumatu audiitori järeldusotsus.....	43
Kasumi jaotamise ettepanek.....	44
Võrdlusandmed vastavalt rahandusministri määrusele.....	45

Info ettevõtte kohta

Ärinimi:	Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts	
Postiaadress:	Lennujaama tee 2 11101 Tallinn	
Asukohamaa:	Eesti Vabariik	
Telefon:	+372 625 8230	
Faks:	+372 625 8200	
Elektronpost:	eans@eans.ee	
Interneti kodulehekül:	www.eans.ee	
Äriregistri kood:	10341618	
Käibemaksukohuslase registreerimisnumber:	EE100339639	
Põhitegevusala:	Aeronavigatsiooniteenuse osutamine Tallinna lennuinfo- piirkonnas	
Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori kood:	52239 - muud õhutransporti teenindavad tegevusalad	
Majandusaasta:	01. jaanuar – 31. detsember	
Juriidiline vorm:	Aktsiaselts	
Kontserniarvestus:	Ei oma tütar- ja sidusettevõtteid Lennuliiklusteeninduse AS esitab Eesti Vabariigi Rahandusministeeriumile finantsaruandeid, mis võimaldavad Lennuliiklusteeninduse AS andmete konsolideerimist Eesti riigi kui konsolideeriva üksuse raamatupidamisaruandes	
Juhatus:	Tanel Rautits Marko Otsing Mati Tarlap	juhatuse esimees juhatuse liige juhatuse liige
Nõukogu:	Andres Uusma Urmas Klaas Ülle Mathiesen Silver Meikar Peep Peterson Raul Sarandi	nõukogu esimees nõukogu liige nõukogu liige nõukogu liige nõukogu liige nõukogu liige
Omanik:	Eesti Vabariik (100%)	
Aktsiate valitseja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
Audiitor:	Ernst & Young Baltic AS	

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Tegevusaruanne

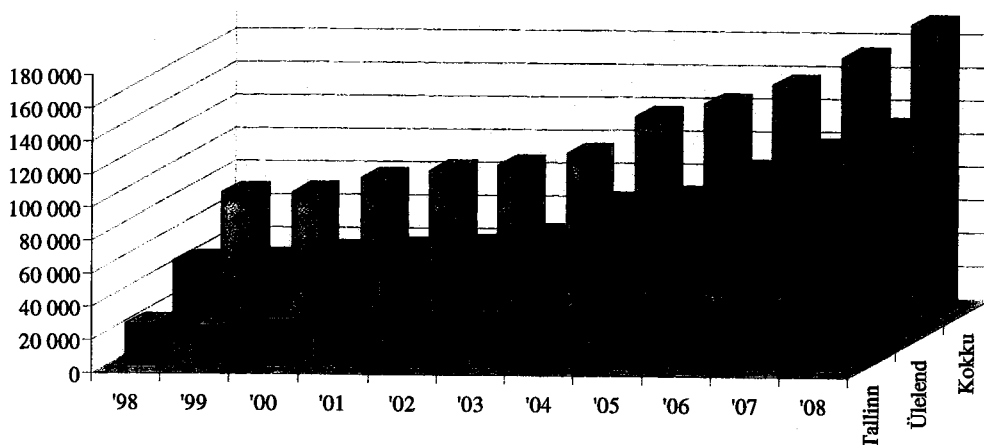
Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts osutab oma klientidele KVALITEETSET, OHUTUT JA PAINDLIKKU, KESKKONNAGA ARVESTAVAT, rahvusvaheliselt KONKURENTSIVÕIMELIST ja dünaamiliselt ARENEVAT lennuliikluse juhtimisteenust, toetades ühtlasi rahvusliku kaitse vajadusi õhuruumi suveräänsuse tagamisel.

Sissejuhatus

2008. aasta oli maailmamajanduses ja lennunduses väga keeruline. Lisaks maailmamajandust teisel poolaastal tabanud majanduskriisile oli lennunduse jaoks raske juba esimene poolaasta, mil kütusehinnad kerkisid enneolematutesse kõrgustesse. Kõrgete kütusehindade ajal alguse saanud väga põhjalikud saneerimiskavad said veelgi hoogu juurde just majanduskriisist tekitatud ebakindluse ja reisijate ning kaubavedude mahu vähenemise tingimustes.

Vaatamata kirjeldatud negatiivsetele mõjudele suutis aktsiaselts oma tegevusmahtusid isegi kasvatada ning jätkas juba varem planeeritult olulisi samme läbilaskevõime suurendamiseks. 2008. aastal kasvas teenindatud lendude maht 13,0%, sealjuures vähenes kasvutempo viimases kvartalis 3,7%-ni. Euroopas tervikuna kujunes lennuliikluse kasvunumbriks 0,6%, sealjuures viimasel kolmel kuul vähenes lendude arv aasta varasemaga võrreldes 5,1%. *Copterline OY* taasalustamine Tallinna-Helsinki liinil ning Tallinna lennuväljal edukalt käima saadud transpordilennud, terminali uuendus ja lendude mahu kasv on aktsiaseltsi jaoks kõik positiivsed näitajad. Kahjuks tuleb siinkohal märkida, et paljud liinid on talviseks lennu- perioodiks suletud ning ka *Copterline OY* lennud Tallinna ja Helsingi vahel lõppenud.

Lendude arv 1998-2008

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

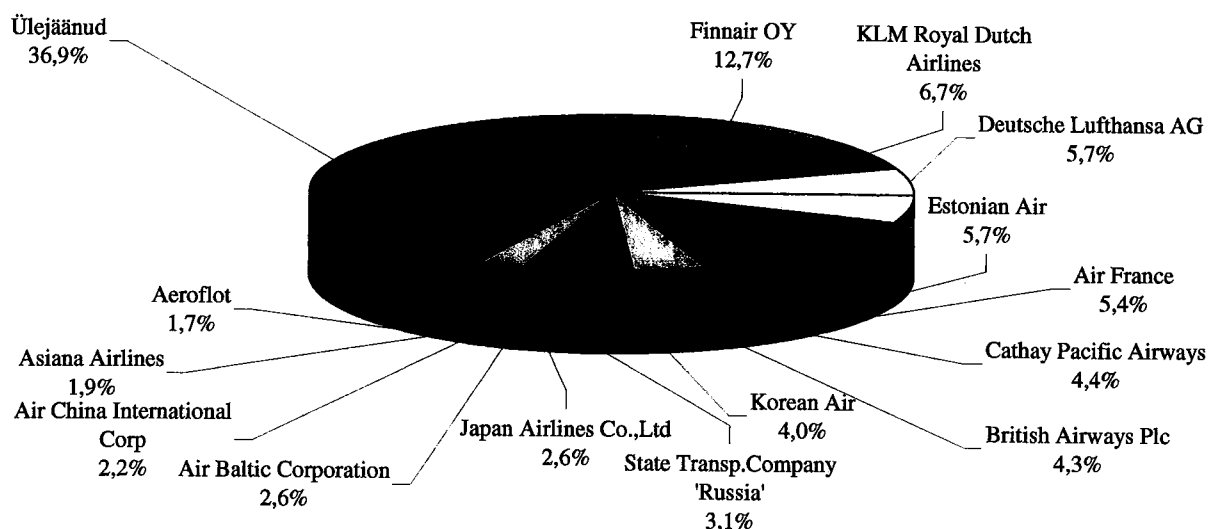
Mati Tarlap

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESPIONAGE AIR NAVIGATION SERVICES

Äritulude 6%-lise kasvu juures on oluline märkida, et see saavutati peamise teenuse – marsruudi navigatsiooniteenuse – hinna 3%-lise vähenemise juures. Suurimaks kliendiks on jätkuvalt *Finnair OY*, kellele järgnevad *KLM Royal Dutch Airlines*, *Deutsche Lufthansa* ning *AS Estonian Air*.

Klientide osakaal müügitulus

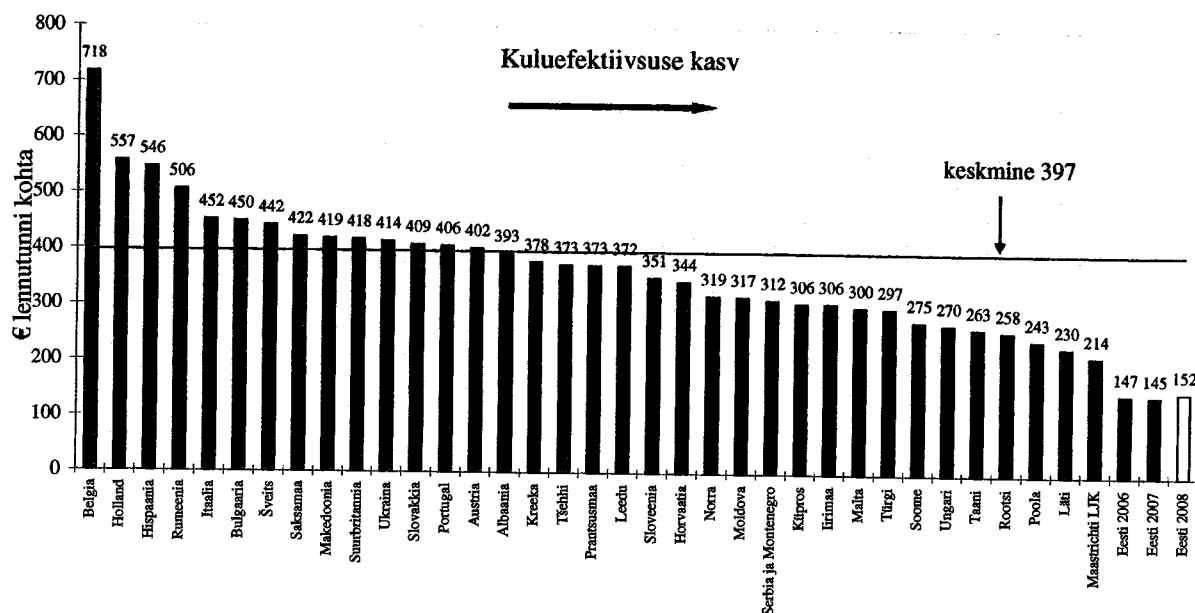

Viimaste aastate pidev lennuliikluse kasv koos kohaliku elukalliduse tõusuga on avaldanud survet ärikuludele, mis 2008.a. kasvasid 17%. Suurim kasv oli tööjõukuludes, mis kasvasid võrreldes aasta varasemaga 19% võrra. Arvestades kõrget inflatsioonitaset (10,4%), personali arvu kasvu 8% võrra ning erinevatest õigusaktidest tulenevate nõuete lisandumisega loeb juhatus kulude kasvu igati põhjendatuks ning ettevaatavalt tulevikku annab see kindluse ettevõtte jätkusuutlikkusele.

Viimase aasta jooksul on ettevõtte töötajad teinud palju rahvusvahelist koostööd, eelkõige *NEAP (North European ANS Providers)* ja *SESAR JU (SES ATM Research Joint Undertaking)* vallas, väga tähtsal kohal on ka trasside alased koostööd Venemaa, Läti ja teiste osapooltega.

Ettevõtte tegevuse efektiivsuse hindamiseks on aktsiaselts jätkuvalt osalenud nii *CANSO* kui ka *EUROCONTROL PRU* võrdlusanalüüsid. Esialgsete andmete alusel võib väita, et Lennuliiklusteeninduse AS efektiivsusnäitajad on jätkuvalt maailmatasemel. Tulemused on igati eeskujulikud, mida iseloomustab ka kogukulu juhitud lennutundide kohta pidevalt madalaim näitaja järgmisel graafikul.

Kulu juhitud lennutunni kohta

Tähtsamad sündmused aruandeaastal

CFMU-ga liitumine, läbilaskevõimsuse analüüs ja ettepanekud sektoriseerimise osas

Tulenevalt lennujuhi töökoormuse kasvust tipptundidel oli ammeldumas füüsiline piir, kus lennujuht koos assistendiga suudab õhusõidukile lennujuhtimisteenust osutada. Läbilaskevõime kasvatamiseks rakendati 2008.a. esimesel poolaastal põhilennujuhi kõrval sarnaselt 2007.a. ACC läänesektorile ka ACC idasektoris planeerija-lennujuhi töökoht.

Lisaks lisatöökoha rakendamisele sõlmiti mais 2008.a. kolmepoolne leping Lennuliiklusteeninduse AS, Eesti Vabariigi ning EUROCONTROL-i keskse lennuvoogude korraldamise üksuse (CFMU) vahel. CFMU poolt osutatav teenus võimaldab ettevõttel kaitsta õhuruumi ülekoormatuse eest, paremini planeerida liiklust tipp-tundide ajal ja vajadusel hajutada lennujuhtide töökoormust. Esimest korda rakendati reaalseid piiranguid pikema ajaperioodi jooksul uude lennujuhtimissaali ülekolimisel oktoobris 2008.a, kus ohutuse tagamiseks ülemineku ajal vähendati teadlikult liiklusmahtu Tallinna lennuinfopiirkonnas, kooskõlastades selle eelnevalt ka oma naabritega.

Töökoormuse hindamiseks ja läbilaskevõime jätkuvaks tagamiseks kaasati EUROCONTROL-i eksperte, analüüsi tulemused said kättesaadavaks 2008.a. teises kvartalis. Lisaks täpsustatud sektorite läbilaskevõimele nähtus analüüsist, et tulenevalt Eesti väikese õhuruumi seotusest kolme suurema lennujaama (Vantaa, Peterburg ja Tallinn) lähenemisalaga on lennujuhi töökoormus vastupidiselt seni EUROCONTROL-i aruannetes esitatule oluliselt pingelisem (õhuruum on keerulisem kui senised ametlikud seisukohad seda on kajastanud).

CFMU-ga jätkub koostöö nii läbilaskevõimsuste analüüsimisel kui sektoriseerimise ümberkorraldamise osas, sest juba lähemas tulevikus võib vaja minna kolmanda ACC sektori avamist.

Tallinna LJK juurdeehitus/laienemine

Juurdeehitusega oli seotud 2 suurt projekti: lennujuhtimise üleviimine vanast, kitsaks jäänud lennujuhtimissaalist uude ja lennuinfo teabebüroo Tallinna lennujaama terminalist ära toomine.

Lennuinfo teabebüroo ümberkolimine toimus mitmes järgus ja lõppes 20. mail 2008.a., süsteemid ja töökohad tuli üle tuua ilma teenuse osutamises pikaajalist katkestust tekitamata. Teabebüroo asemel avati Tallinna lennujaama terminalis iseteenindusbüroo (*selfbriefing*), piloodile edastavata teenuse tase jäi samaks, küll aga vähenesid ümberkorralduse tulemusena teenuse osutamisega seotud kulud. Navigatsioonitasude kogumiseks on sõlmitud leping AS *Tallinn Airport GH*-ga, mis teeb kliendile arveldamise mugavamaks, st nüüd saab maksta kõikide teenuste eest ühes kohas.

Tänu lennuinfo teabebüroo majutamisele uude valminud juurdeehitusse sai võimalikuks büroo ja lennujuhtimisosakonna lennuandmete talituse liitmine 1. juunil 2008.a. Uus tekkinud lennuteabe talitus saab senisest paindlikumalt kasutada lennuinfo spetsialiste ning vähendada paralleelselt tehtava töö hulka.

Lennujuhtimise üleviimine uude lennujuhtimissaali algas juba 2007.a. kui koostöös *Thales AS*-ga koostati lennujuhtimissüsteemi detailne ülemineku plaan, mis sai osaks üldisest lennujuhtimise kolimise plaanist. Üleminek toimus kolmes järgus, sest seda nõudis olemasolevate süsteemide arhitektuur ja kolimisega seotud tegevused ei tohtinud mõjutada lennuohutust halvenemise suunas. Ülemineku toimumise ajal ja sellele järgneval stabiliseerimisperioodil rakendati läbi *CFMU* piirangud ülelendavale lennuliiklusele. Lennujuhtimise kolimine toimus vastavalt ohutusjuhtimissüsteemist tulenevatele protseduuridele. Reaalne üleminek toimus 7. oktoobril 2008.a., millele järgneval 3 päeval toimusid veel tehnilised seadistamised, avastatud puuduste kõrvaldamised ning süsteemide stabiliseerumise periood.

17. oktoobril 2008.a. lõppes vana operatsioonilise saali radarsimulaatoriks ümberehitus, mida saab nüüd vajaduse korral kasutada ka lennujuhtimissüsteemi reservina.

Seoses lennujuhtimise uude saali kolimisega laiendati ka sidekommuteerimise- ja abiinformatsiooni süsteemi ning uuendati lennujuhtimis-, radarandmete töötlemise reserv- ning sünkroonkella süsteemi. Arvestades lennuliikluse mahu suurenemist on uues lennujuhtimissaalis tööpositsioone senise 10 asemel 14.

Lennuandmete töötlemise ja arvepidamise süsteem (LATAS)

Alates 1. jaanuarist 2008.a. on kasutusel lendude arvestamiseks ja arvepidamiseks tellimustööna valminud uus tarkvara LATAS, mille abil on klientidega arveldamine muutunud ladiusamaks ja töökindlus selles vallas on oluliselt kasvanud. Ka selle tarkvara arendamisel nähti ette kliendi- ja keskkonnasõbralikku lähenemist, mille üheks tulemuseks on arvete esitamine e-maili teel. Teenustasude arvutamine toimub reaalselt lennatud lennutrassi alusel, mis sõltuvalt ilmastikuoludest, liikluse olukorrast vms võib oluliselt erineda lennuplaani märgitust.

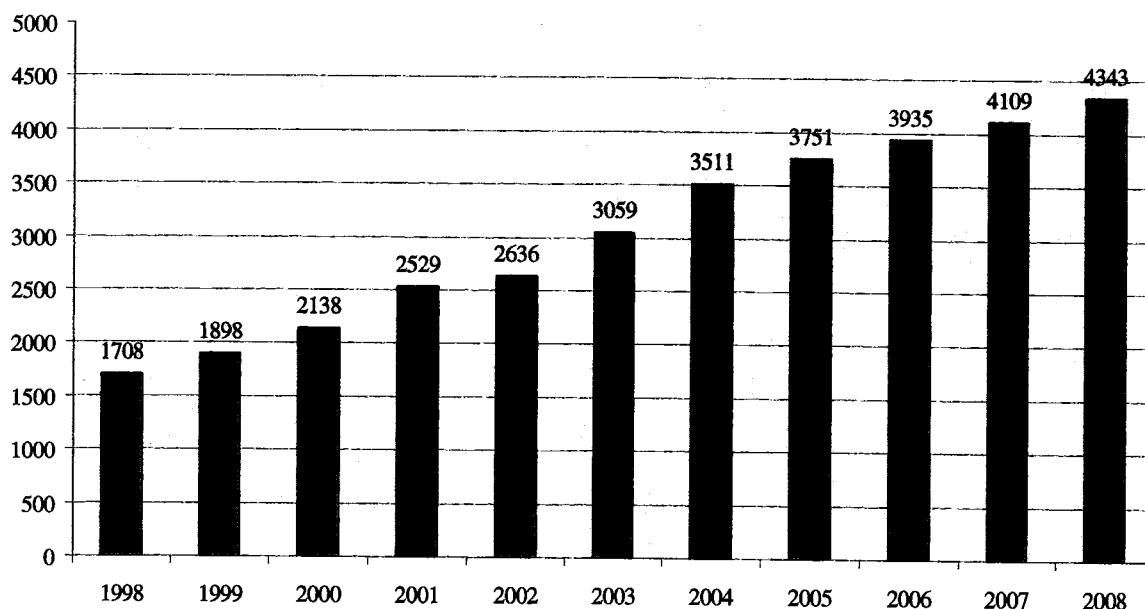
Lennujuhtide töökoormus

2007.a. lõpul sõlmis ettevõtte juhatus lennujuhte koondava *Eesti Lennujuhtide Assotsiatsiooniga* kokkuleppe, milles mõlemad osapooled näitasid üles soovi lennujuhtide nappuse lõpetamiseks ja lennuohutuse parandamiseks. Sõlmitud leppes näidati kitsaskohtadena lennujuhtide suurt töökoormust võrreldes teiste lennujuhtimiskeskustega, mis on olulisel määral tingitud lennujuhtide nappusest. Selle kiiremaks leevendamiseks lepidi kahepoolset töötajatega kokku ühiste jõupingutuste tegemiseks uute lennujuhikandidaatide leidmisel ja koolitamisel. Samuti lepidi kokku tasustamisskeemis, mille alusel suurendab teatud lendude koguarvu ületamisel iga lisaks juhitud lend lennujuhi palka.

Kokkuleppe täitmise elluviimiseks korraldati laiahaardeline kampaania uute lennujuhtide leidmiseks, koolitati täiendavalt instruktoreid ning saadeti 10 noort inimest lennujuhi ametit omandama välisriikide koolituskeskustesse.

Lennujuhtide keskmine arv 2008. aastal oli 41, mis on 2007. aastaga võrreldes kasvanud 3 lennujuhi võrra. Kuna lennuliiklus on viimastel aastatel kasvanud kiiremini kui lennujuhtide arv, on aasta-aastalt kasvanud ka keskmine juhitud lendude arv ühe lennujuhi kohta, ulatudes 2008. aastal 4343-ni. Aasta lõpus oli märgata kasvu pidurdumist ning tänu suurenevale lennujuhtide arvule eeldame 2009. aastal edasist lendude arvu olulist kahanemist lennujuhi kohta.

Lende lennujuhi kohta

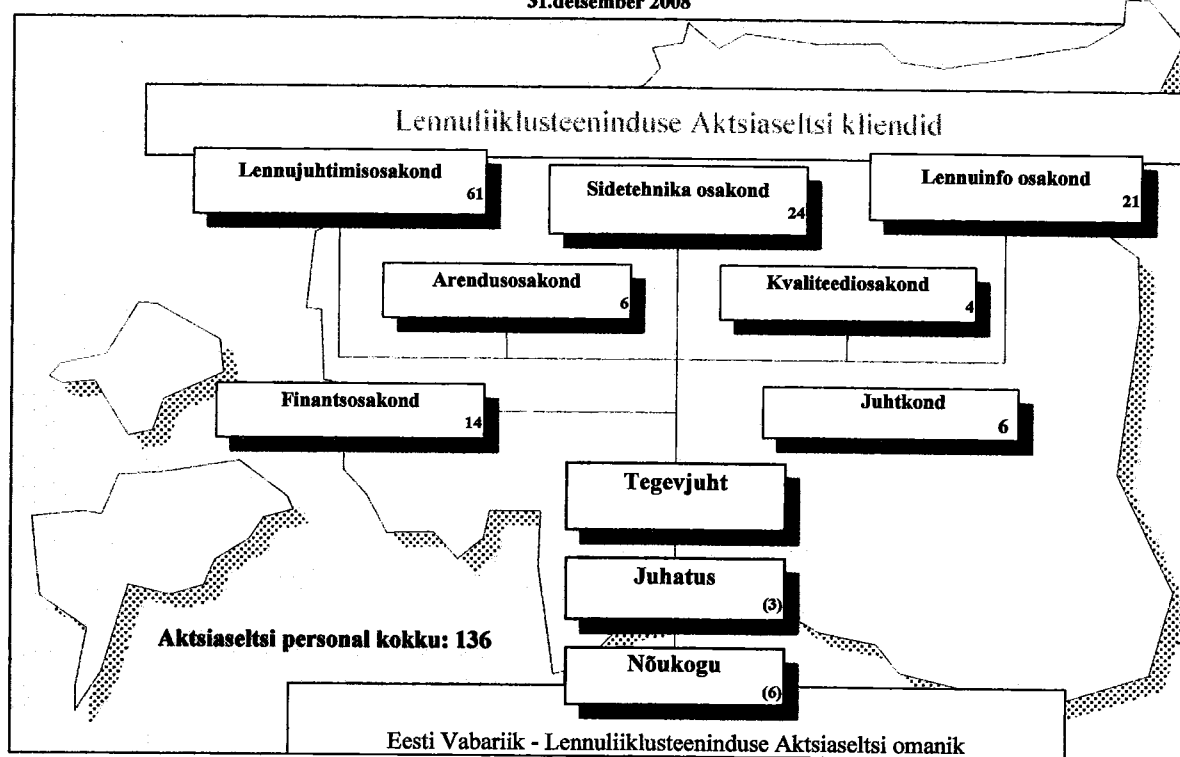
Lisaks tööaja, töötingimuste ja palga teemadele pöörati kokkuleppes olulist tähelepanu lennuohutusele ning ohutusjuhtimissüsteemi edukale käivitamisele, sh *just-culture* juurutamisele.

Personal

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsis töötas 2008.a. 1. jaanuari seisuga 131 töötajat, nendest 6 olid lapsehoolduspuhkusel. Aasta lõpuks oli töötajate koguarv kasvanud 11 töötaja võrra 142-ni, nendest 6 viibis lapsehoolduspuhkusel. Töötajate keskmine arv aruandeaastal oli 135,5 mis on 2007. aastaga võrreldes kasvanud 10 inimese võrra ehk 8%. 2009. aastal on inimeste arvu kasvuks planeeritud keskmiselt 6%.

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts

31.detsember 2008

2008. aastal toimunud töötajate arvu kasvu vedas eelkõige lennujuhtimistöö suurenev maht. Aasta jooksul loodud ametikohad aitasid peamiselt leevendada lennujuhtide nappust (10 uut lennujuhiõpilast). Uusi töökohti loodi veel sidetehnika osakonda seoses kasvavate tarkavara-projektide arvuga, lennuinfo osakonda ning arendus- ja kvaliteediosakonda seoses üldise töökoormuse kasvuga.

Suured muudatused toimusid 2008. aastal kvaliteediosakonnas, kus seoses pikaajalise kvaliteediosakonna juhi pensionile siirdumisega jagati ümber osakonna ülesanded ja nende rõhuasetused. Tulenevalt kasvanud nõuetest valdkonnale kasvas ka osakonna töötajate arv. Tööjõu kasutamise optimeerimise seisukohalt oli oluline lennujuhtimisosakonna lennuteabe talituse töötajate üleviimine lennuinfo osakonda.

Koolitus

Aktsiaseltsi koolituseelarve koostatakse igal aastal peale arenguestluste läbiviimist, lähtudes ettevõtte vajadustest, töötajatega arenguestlustel püstitatud eesmärkidest ja nende täitmist toetavatest koolituskokkulepetest. Samas on koolitus ja arendustegevus ka üheks aktsiaseltsi

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Lennuliiklusteeninduse AS
Tehnika- ja lennuteabe teenus AS

töötajate motiveerimise viisiks, võimaldades spetsiifilise valdkonna spetsialistidel oma töömotivatsiooni ja teadmisi kõrgel hoida.

2008.a. koolitustest võib välja tuua kõige olulisema tegevusena uute lennujuhtide väljaõppe läbiviimist. Lennuliikluse suur kasv piirkondlikus sektoris on tinginud vajaduse just piirkondliku pädevusega lennujuhtide järele. Kuna Eesti Lennuakadeemias ei valmistata ette lennujuhte piirkondlikuks radarlennujuhtimiseks, oleme sunnitud olnud koostööd tegema välismaiste koolituskeskustega. 2006. ning 2007. aastal õppima saadetud õpilased lõpetasid kõik edukalt koolituse ning on 2008. aasta lõpuks iseseisvale tööle asunud. 2008. aastal jätkasime koostööd Saksamaa Liitvabariigi *Deutsche Flugsicherung GmbH* koolituskeskusega Langenis, kuhu saadeti õppima 4-liikmeline grupp, 6-liikmeline grupp õpilasi saadeti koolitusele Tšehhi Vabariigi lennuliiklusteeninduse koolituskeskusesse. 2008. aastal õppima asunud töötajatest peaksid iseseisvad lennujuhid saama 2009. aasta lõpuks. Lisaks uute lennujuhtide väljaõppele koolitati 3 uut instruktorit, kes on vajalikud uute lennujuhtide stažeerimiseks ning täiendõpete läbiviimiseks kasvava lennujuhtide arvu tingimustes.

Motivatsioon ja rahulolu

2007. aastal viidi töötajate seas läbi Eesti Kvaliteediauhinna kohaldatud enesehindamine. Uuring näitas, et üldiselt on töötajad Lennuliiklusteeninduse AS-i kui tööandjaga rahul - 90% vastanutest andsid ettevõttele positiivse hinnangu, kuid selgus, et kõige vähem tunnetati seost kliendiga ja ühiskonnaga. Suurelt jaolt uuringutulemustest tingituna alustati 2008. aastal ettevõtte väärtuste väljaselgitamise protsessi, kaasatud said kõik töötajate grupid. 2009. aastal on plaanis ühiste väärtuste viimine töötajateni ning nende integreerimine aktsiaseltsi tegevustesse.

2008. aastal premeeriti kaastöötajate vastu sõbralikke ja abivalmis töötajaid tiitliga „Hea Kolleeg“, laureaadid valiti igast osakonnast töötajate endi poolt. Ettevõtte hõbemärgi said kolm töötajat ning kuldmärk anti pensionile siirduvale kvaliteediosakonna juhatajale Ardo Orasele elutöö eest.

Tähtsamad sündmused seoses aktsiaseltsi juhtorganitega olid järgmised:

- Nõukogu ja juhatuse koosseis püsis muutumatuna;
- Nõukogu pidas aruandeaastal 4 ning auditi komitee 5 koosolekut.

Aruandeaastal arvestati juhatuse liikmetele juhatuse liikme tasuna ja palgana 3 387 tuhat krooni. Nõukogu liikmetele arvestati aasta jooksul tasudena kokku 448 tuhat krooni.

Lennuohutus ja kvaliteet

2008. aastal viidi läbi kvaliteediosakonna restruktureerimine. Kvaliteediosakonna hallata on kvaliteedijuhtimis-, ohutusjuhtimis- ja keskkonnajuhtimissüsteemid, samuti kliendisuhete juhtimine, töökeskkonna juhtimine ning julgestusjuhtimine.

Kui senini oli osakonnas 2 inimest - kvaliteedijuht ja kvaliteedispetsialist, kes tegelesid kõikide nende teemadega, siis 2008. aastal jaotati ülesanded 3 spetsialisti vahel valdkonniti:

- ohutusjuht, kelle vastutusalaks on ohutus- ja julgestusjuhtimissüsteemide haldamine;
- kvaliteedijuht, kelle vastutusalaks on kvaliteedi- ja keskkonnajuhtimissüsteemide haldamine ning töökeskkonna temaatika;

- kliendisuhete juht, kelle vastutusala on kliendisuhete juhtimissüsteemi välja töötamine ning rakendamine, samuti osalemine ohutusjuhtimissüsteemi arendamises.

2008.a juunis viidi *Bureau Veritas Quality International*-i poolt läbi aeronavigatsiooniteeninduse (lennuliiklus-; side-, navigatsiooni-, seireteeninduse ja aeronavigatsioonilise teabe teenindus) resertifitseerimise välisaudit, et hinnata teenuste jätkuvat vastavust standardi *ISO 9001:2000* nõuetele. Auditi tulemusena väljastati *ISO 9001:2000* sertifikaat järgmiseks kolmeks aastaks.

Teostati ka eelaudit IT juhtimise vastavusest *ISO 27001* standardile, mille käigus tõdeti, et informatsiooni korraldamises suuri riske ei avastatud, kuid standardi jälgimist kinnitava sertifikaadi saamise soovi korral tuleb teha veel täiendavaid jõupingutusi.

2008.a toimus aeronavigatsiooniteenuse osutaja resertifitseerimine Lennuameti poolt, et tuvastada Lennuliiklusteeninduse AS-i poolt osutatavate aeronavigatsiooniteenuste vastavus Euroopa Komisjoni määruses nr 2096/2005 toodud nõuetele. Selleks esitas aktsiaselts Lennuametile septembris taotluse koos vajalike dokumentidega, novembris viidi Lennuameti poolt läbi inspekteerimine ning detsembris 2008.a. väljastati uus sertifikaat kehtivusega 4 aastat.

Lennuliiklusteeninduse AS-i põhitegevuste kvaliteedialaste eesmärkide täitmine 2008. aastal oli järgmine:

Lennuliikluse korraldamise teenus:

Eesmärk 2008		Tulemus 2008
Intsidendide arv 100 000 operatsioonide kohta		
a) hajutuse miinimumi rikkumine (<i>separation minima infringement</i>):	2,59	6,8
b) ebapiisav hajutus (<i>inadequate separation minima</i>):	2,59	1,1
Lennujuhtumiskäsu poolt põhjustatud reeglitevastast väljasõitude arv rajale 30 000 operatsioonide kohta:	2,59	0
Lennuõnnetuste arv (A-kategooria):	0	0

Aeronavigatsioonilise informatsiooni teenus:

Eesmärk 2008		Tulemus 2008
Osakonna klientide rahulolu mõõtmine läbi kliendiküsitluste (keskmine hinne 5 palli süsteemis):	4,39	4,22
Rahvusvaheliselt ja siseriiklikult kokkulepitud reeglite kõrvalekaldumatu jälgimine		
a) kaebustele reageerimine:	1 tööpäeva jooksul	Täidetud
b) osakonna poolt vahendatava informatsiooni hilinemiseta väljasaatmine:	0	0
c) osakonna poolt vahendatava informatsiooni õigsus:	0*	0

*0 viga tingituna lennuinfo osakonnast

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Tehniline tugi:

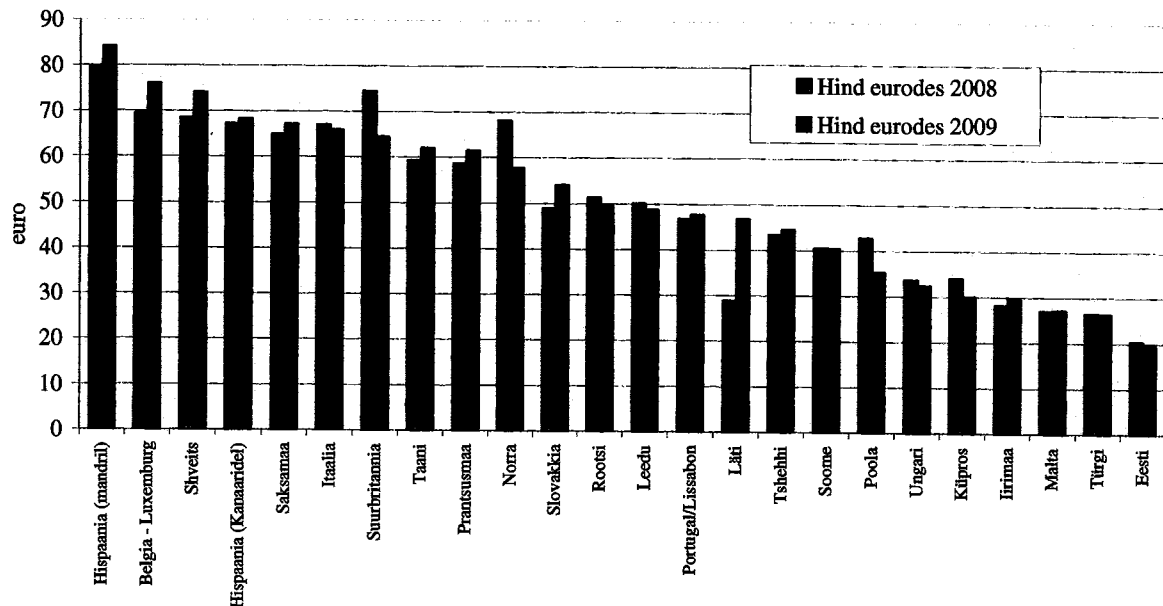
Eesmärk 2008		Tulemus 2008
kaalutud keskmine käideldavus seadmetel ja süsteemidel (keskseadmed ja põhifunktsioonid), mis on läbinud garantiiaja ja mis on nooremad kui 10 aastat:	99,9906%	99,9888%
Tööõnnetused:	0	0

* eesmärgi täitsid raadioside- ning navigatsiooni ja seireteenus.

Operatsiooniline käideldavus oli 99,7873%. Madala tulemuse põhjustasid lennujuhtimise ja lennuinfo teabebüroo kolimisest tingitud kokkulepitud seisakud.

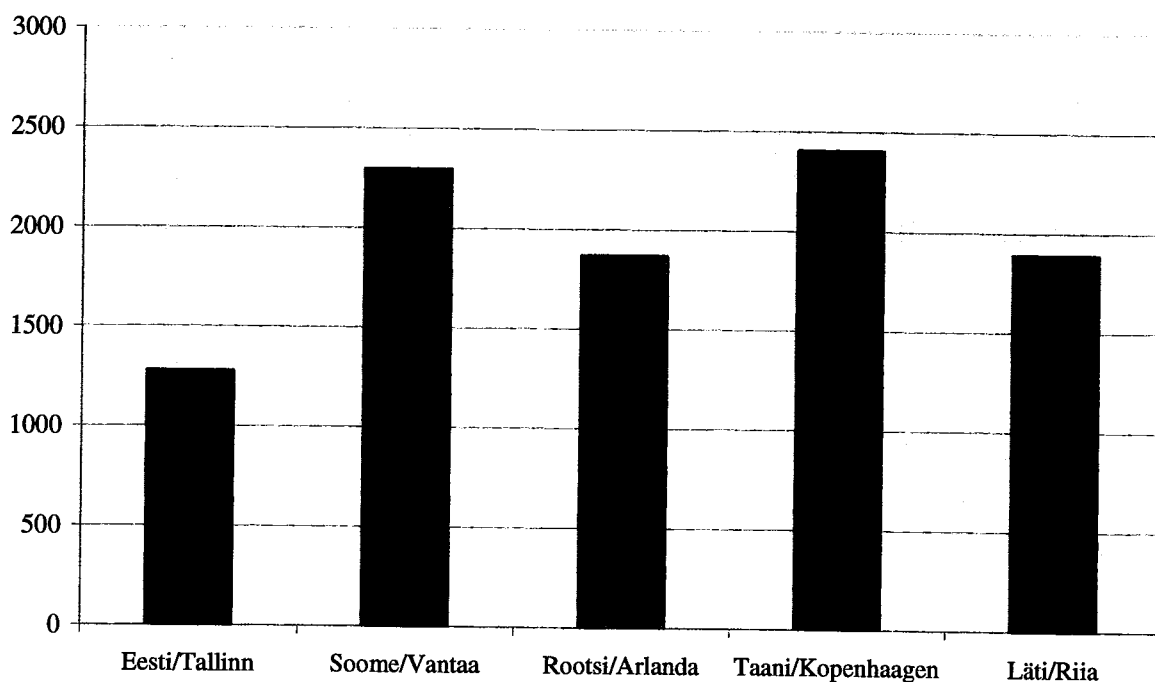
Hinnad

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi poolt klientidele pakutava marsruudi navigatsiooniteenuse tasumäär ühiku kohta on olnud aastaid madalaim Euroopas. Aruandeaastal oli marsruudi navigatsiooniteenuse tasumääraks ühiku kohta 320 krooni. Jätkuvalt Euroopa madalaima hinnaga teenust osutades ületasid marsruudi navigatsiooniteenuse osutamise tulud selleks tehtud kulusid 40% võrra. Tulenevalt kinnitatud sooduskavast on alates 2009. aastast hinda alandatud veelgi 3%, mis teeb uueks ühikuhinnaks 310 krooni.

Marsruudi navigatsioonitasu Euroopas

Sama sooduskava alusel jääb muutumatuks ka terminali navigatsioonitasu ühikuhind, mis aruandeaastal tagas teenuse tasuvuse 63% ulatuses. Terminali navigatsioonitasusid suuremate

naaberlennujaamadega võrreldes on Tallinnas igati konkurentsivõimelised, jäädes näiteks 55 tonnise *MTOW*-ga õhusõiduki puhul madalaimaks.

Graafikul on näha terminali navigatsioonitasu suurused kroonides, mis on arvutatud 55-tonnise *MTOW*-ga Tallinna lennuväljal ühe enimkasutatud lennukitüübi *Boeing 737* näitel (erinevates piirkondades kasutatakse terminali navigatsiooniteenuse hinna arvutamisel erinevaid arvutusvalemeid, mistõttu omavahelise võrdluse tulemused sõltuvad kasutatava õhusõiduki *MTOW*-st).

Investeeringud

Lennujuhtimissüsteem *EUROCAT 2000*

Olemasolev lennujuhtimise süsteem *EUROCAT 2000* on paigaldatud 2000-2001.a. *Thales ATM* poolt ning käiku antud 2002.a. Vaatamata faktile, et ta pole veel kümnet aastatki vana, on operatsioonide arvu kasv ja valdkonna kiire areng põhjustanud süsteemi nii moraalse kui ka füüsilise vananemise. Tema funktsionaalsust on täiendatud ca 30 olulise täiendusega, uude lennujuhtimissaali kolimise käigus vahetati välja süsteemi arvutivõrk ja töökohtade 2K monitorid, töökohtade arv on süsteemi kasutusea jooksul suurenenud üle 30%. Vaatama kõigele ei ole enam edaspidine süsteemi uuendamine lihtne, sest kasutatavaid arvuteid ei toodeta enam ammu ja laiendamise korral tuleb neid osta kokku kasutatuna teistelt kasutajatelt, paljusid vajalikke funktsioone ei ole enam võimalik mõistliku rahalise kuluga arendada, sest baassüsteemid on vanad ja ei oma piisavat täpsust. Ka *ECIP* nõudeid lennujuhtimissüsteemidele ja nende omavahelistele integreerumistele on järjest raskem täita.

2008.a. analüüsis ettevõtte olukorda ja leidis, et sobiv lahendus oleks olemasoleva lennujuhtimissüsteemi suuremahuline uuendamine Tampere lennujuhtimiskeskuses töötava süsteemi koopiaga, mis on Tallinna LJK süsteemi uuem versioon. Sellise uuendamise plussid on järgmised: aja jooksul tekkinud oskusteave ei lähe kaduma, koolituse kulu on väiksem, saab kasutada osasid juba olemasolevaid seadmeid, rakendatakse stabiilsust näidanud süsteem, üleminek sujuvam/lihtsam kuna tegemist sama firma tootega ja investeering tuleb

väiksem võrreldes täitsa uue süsteemi ostmisega. Edaspidi on plaanis teha koostööd Soome aeronavigatsiooniteenuse pakkuja *Finavia*-ga süsteemi arendamisel ja ühiste nõudmiste väljatöötamisel (analoogne projekt Rootsi, Taani ja Iirimaa aeronavigatsiooniteenuse pakkuja *COOPANS*-iga). Kasu saaksid nii mõlemad lennuliiklusteenuse osutajad kui ka *Thales AS* tootjana.

Süsteemiga põhjalik tutvumine ja tegevusplaanide (paigaldus, üleminek, koolitus jne.) ning lepingu ettevalmistus on planeeritud ära teha 2009.a. ning uus versioon peaks esialgsete paanide alusel hakkama tööle 2011.a. alguses.

Radarandmete töötlemise reservsüsteem RDS 1600

Eelmine süsteem oli ostetud 2003.a. eesmärgiga leida kiiresti tehniline lahendus lennujuhtimise korraldamiseks tingimustes, kus nõukogude aegne toodang ei olnud ühildatav uute radarisensoritega ja piirangud olid töötlemise võimsustes. See nn *Interim* süsteem töötas põhisüsteemina kuni *TATCI* kasutusele võtmiseni 2002.a. mai kuus. Pärast seda kasutati teda reservina juhiks kui *EUROCAT 2000* teenused ei ole kättesaadavad. 2008.a. jõuti olukorran, kus tootja ei olnud võimeline tagama tehnilist tuge ja enam ei olnud saada isegi kasutatud varuosasid. Seetõttu tehti süsteemile uuendus, mille käigus vahetati välja suurem osa riistvarast ja millega kaasnes tarkvara uus versioon. *RDS 1600* töökorda seadmine oli ka uude lennujuhtimissaali kolimise algingimuseks. 2008.a. paigaldati 4 uut töökohta ja keskseadmed, 2009.a. lisandub veel 4 töökohta ning täiendatakse tarkvaralist funktsionaalsust.

Sidekommuteerimise süsteem

Süsteem on kasutuses 1997. aastast ja teda on eluea jooksul korduvalt laiendatud vastavalt töökohtade suurenemise vajadusele nii riist- kui ka tarkvaraliselt. Täna hakkab kasutusel olev riistvara ressurss ammenduma, tootjapoolne tehniline tugi on endiselt olemas, kuid ka nende võimalused muutuvad piiratumaks keskseadmete kaasajastamise osas, vanasid tarkvara versioone enam ei uuendata. Planeeritav uuendamine puudutab keskseadmeid ja töökohti, esialgu aga mitte liidesed, mis jäävad samaks. Uuendamisega seotud tegevusplaanide (paigaldus, üleminek, koolitus jne.) ning lepingu ettevalmistus on planeeritud aastasse 2009 ning uus versioon peaks esialgsete paanide alusel hakkama tööle 2010.a. lõpus.

Tallinna torni lennujuhtimissüsteem EFSS ja Tallinna lennuvälja maaseiresüsteem

6. novembril 2008.a. allkirjastati Lennuliiklusteeninduse AS ja Austria firma *AviBit Data Processing GmbH* poolt tarneleping Tallinna lennuvälja lennujuhtimistorni lennujuhtimissüsteemi ja Tallinna lennuväljale maaliikluse seiresüsteemi paigaldamiseks. Projekti käigus paigaldatakse torni elektrooniliste *strippidega* lennujuhtimissüsteem (*EFSS*) ja seda toetavad süsteemid, käivitatakse automaatne andmevahetus erinevate lennujaamas paiknevate süsteemidega. Samuti paigaldatakse Tallinna lennuväljale tänapäevane maapealse liikluse seiresüsteem mis lisaks maaliikluse radarile (*SMR*) sisaldab ka multilateratsioonisüsteemi (*MLAT*) ja ohutusvahendeid sisaldava süsteemi *A-SMGCS*.

Paigaldamine toimub 2009.a. ja käiku on planeeritud süsteemid anda 2010.a. alguses.

Süsteemide paigaldamine ja protseduuride ülevaatus toimub koostöös *AS Tallinna Lennujaam* töögrupiga vastavalt allkirjastatud koostöölepingule.

PLATA

Tööjõu planeerimise tarkvara loomise hanke võitis *Webmedia AS*, kes loob nii tarkvara tuuma ja täiendab seda Lennuliiklusteeninduse AS tegevusest spetsiifikast tulenevate funktsionaalsustega. Tarkvara juurutamise tähtajaks oli kokkulepitud märts 2009.a., kuid

arvestades uues, 1. juulist 2009.a. jõustuvast Töölepinguseadusest tulenevatest muudatustest, nihutatakse vastastikusel kokkuleppel kasutuselevõtt samuti 1. juulile.

eAIP (AIP – aeronavigatsioonilise teabe kogumik)

Eesmärgiga pakkuda kvaliteetset aeronavigatsioonilise informatsiooni levitamise teenust, alustati eAIP programmi hankega. eAIP programm aitab automaatselt genereerida elektroonilist AIP ja sellega väheneb potentsiaalsete vigade tekkimine informatsiooni levitamise käigus, ta vastab EUROCONTROL-i spetsifikatsioonile. Hangitav eAIP programm asendab praegu kasutusel oleva ajutise lahenduse ja tagab vastavuse ECIP nõudmistele.

Hankekursi korras on selgunud tarnija, kelleks on Comsoft Saksamaalt ning uue eAIP programmi rakendamise tähtajaks on 2009.a. sügis.

Majanduslik lisaväärtus

Täiustamaks ettevõtte majandustulemuste hindamist kasutab ettevõtte juhatus majandusliku lisaväärtuse mõõtmist. Kui traditsiooniliselt piirduakse kasumiaruande koostamisega ja selle põhjal hinnangute andmisega, siis majandusliku lisaväärtuse arvestamisel võetakse arvesse ka omakapitali kasutamise kulu. Majandusliku lisaväärtuse sisuks ongi omanikule üle tema poolt nõutava taseme teenitud kasum:

$$\text{Majanduslik lisaväärtus} = \text{Puhaskasum} - \text{Omakapital} \times \text{Omakapitali hind}$$

Arvestades ettevõtte riskitaset, maailma teiste teenuseosutajate omakapitali hinnana käsitletud näitajaid ja omaniku seisukohti on ettevõttes omakapitali nõutavaks tulumääraks võetud 8%, mis kinnitati ettevõtte nõukogu poolt 2008-2013. aasta tegevusstrateegia ühe põhiseisukohana. Selle põhjal arvutatud omanikule teenitud majanduslik lisaväärtus kujuneb igakuiste andmete põhjal alljärgnevalt:

Puhaskasum (kr)	72 321 781
Keskmine omakapital (kr)	219 163 036
Omakapitali hind	8%
Omakapitali maksumus (kr)	17 533 043
Majanduslik lisaväärtus (kr)	54 788 738

Arvutuste tulemused näitavad, et Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts on aruandeaastal omaniku vara väärtust oodatust enam kasvatanud 54,8 miljoni krooni võrra. Peamiste teenuste lõikes kujunes majanduslik lisaväärtus alljärgnevalt:

	Marsruudi navigatsiooniteenus	Terminali navigatsiooniteenus	Muud teenused	Kokku
Äritulud	223 087 564	21 235 841	1 906 953	246 230 358
Ärikulud	122 681 749	30 878 839	412 203	153 972 791
Kapitaliga seotud kulud	36 596 160	2 668 682	-1 796 013	37 468 829
Majanduslik lisaväärtus	63 809 655	-12 311 680	3 290 763	54 788 738

Pilk tulevikku

Strateegia uuendamine

Majandusaastal koostati ka Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi strateegia 2008-2013, mis lisaks üldistele eesmärkidele seab sihid kuues olulises valdkonnas:

- Ühtse Euroopa Taeva (SES) initsiatiivi eesmärkide elluviimine Põhja-Euroopa regionaalkoostöö kaudu
- lennuohutuse taseme tõstmine, eesmärgiga viia lennuliiklusteeninduse poolt põhjustatud ohutusjuhtumite arv miinimumini
- vastutusalala läbilaskevõime ja teenuste kättesaadavuse parandamine
- tegevuse kuluefektiivsuse parendamine
- kompetentse personali tagamine
- süsteemne aeronavigatsioonilise teeninduse valdkonna korraldamine ja koostöövõrgustiku arendamine.

Strateegia määratleb esitatud valdkondade kohta ka lähiaastate tegevuseesmärgid. 4. juunil 2008.a. kiideti strateegia ka nõukogu auditi komitee poolt heaks.

Lähtudes strateegilistest eesmärkidest koostati ka uus Lennuliiklusteeninduse AS-i Äriplaan 2008-2013, mis annab ülevaate strateegia poolt seatud eesmärkide täitmiseks koostatud plaanidest, omavahel seotud kavade tehnoloogia ja tehniliste süsteemide arendamiseks ning opereerimiseks, samuti hinnangu selleks vajaliku personali ja rahaliste ressursside planeerimise kohta.

2.septembril 2008.a. toimunud nõukogu auditi komitee koosolekul vaadati äriplaan vaadati üle ja kiideti heaks.

Paindlik õhuruumi kasutamine (*Flexible Use of Airspace - FUA*)

Kui seni on aktsiaselts erinevates rahvusvahelistes organisatsioonides silma paistnud efektiivse tsiviil-militaarse koostööga just taktikalisel tasandil, siis seadusandlikul tasandil on need küsimused endiselt reguleerimata. 2008. aastal tegevus selles vallas aktiveeris ja toimusid mitmed Õhuruumi komisjoni kohtumised, mille eesmärgiks oli peamiselt komisjoni tegevuse käivitamine. Olulisemateks sündmusteks võib lugeda 5. mai koosolekut, kus lisaks arutelule kuidas tegutseda edasi, otsustati moodustada alamtaseme töögrupp mille ülesandeks sai konkreetsete seadusandlike täienduste ettevalmistamine. 12. detsembri 2008.a. majandus- ja kommunikatsiooniministri käskkirja nr 457 kinnitati ka komisjoni reglement. Sellega loodi kõik eeldused selleks, et 2009. aastal saaks paindliku õhuruumi kasutamise küsimused lahendatud.

Funktsionaalsed õhuruumi blokid Põhja Euroopa koostöös valguses (*FAB North European Co-operation*)

Euroopa liit on oma eesmärgiks seadnud lennunduse inimestele kättesaadavamaks muutmise ja sellega seoses ka lennuliiklusteenuse odavamaks muutmise. Üks seda eesmärki toetav

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

protsess on ühiste õhuruumi blokkide loomine, mis peaks viima teenuseosutajate killustatuse ja teenuse hinna vähenemisele. Vastavalt Eesti geograafilisele asendile ja põhilistele liiklusvoogudele saavad meie partnerid selles koostöös olla ainult Põhjamaad, kellega ka vastavasisulist koostööd tehakse.

Põhja-Euroopa aeronavigatsiooniteenuse pakkujate koostöös (*NEAP*) alustati 2008.a. *FAB*-i loomise protsessi, koostati tööplaan, määrati peamised töösuunad, 2009. aastal alustatakse tasuvus- ja ohutusanalüüsiga. 19. detsembril 2008.a. tehti *NEAP*-i poolt ametlik pöördumine *FAB*-i loomiseks kõigi osalejariikide lennuametitele. 2009. aastal alustab reaalset tegevust nn Programmi juhtimise kontor, mis *FAB*-i loomise protsesse haldab. Koostamisel on kommunikatsiooniplaan ja ühised infomaterjalid, mida osalejamaad kasutavad tegevustest ülevaate andmiseks omanikule, regulaatorile, rahvusliku järelevalve organile (*NSA* - *National Supervisory Authority*, mille funktsioone Eestis täidab Lennuamet) ja töötajatele.

Põhja-Euroopa *FAB*-i (*NEFAB*) teostatavusuuringu läbiviimiseks on aastateks 2009-2010 planeeritud osalejate poolt omavahendeid 4,2 miljoni euro eest, lisaks küsiti Euroopast *TEN-T* abirahasid 2,8 miljoni euro eest. Esialgsel andmetel on taotlus osaliselt rahuldatud ja seda Eesti osas 84 tuhande euro ulatuses. Uuring on kohustuslik osa Ühtse Euroopa Taeva loomise protsessist, oma sisult on ta peamiselt tasuvusuuring, mis otsib ka võimalike lahendusi edasiseks koostevuseks.

Põhja Euroopa koostööga paralleelselt on hakanud toimima järelevalve ja regulaatorite koostöö. 21. oktoobril 2008.a. Oslos toimunud *NSA*-de kohtumisel hakati ette valmistama pöördumist omanike ehk riikide poole, et *FAB*-ide loomise kokkulepe saaks ametliku staatuse. Vastavasisuline teemat tutvustav kohtumine viidi läbi ka majandus- ja kommunikatsiooni-minister hr Juhan Partsiga.

SESAR ja NORACON

Üle-Euroopalise *SESAR* tööga paralleelselt hakkas toimuma Põhja-Euroopa riikide ja Austria teenuse osutajate regionaalne *SESAR JU* initsiatiiv - *NORACON*. Läbi selle initsiatiivi kavatsesid *NEAP* liikmed ja Austria osaleda Üle-Euroopalises *SESAR* arendustöös ning tagada ettevõtte huvide kaitstuse selles tegevuses. Lennuliiklusteeninduse AS on lubanud antud initsiatiivi panustada mahus 2 inimest (19 kuud) aastas. Lennuliiklusteeninduse AS-i osalus *NORACON*-is on ca 2 % ja kaetud täielikult eelpoolmainitud osalusega aastas (seda 5-aasta jooksul).

Peamiseks teemaks on siiani olnud Põhja-Euroopa riikide osalemine *SESAR JU* töös ja Euroopa komisjonile taotluse (pakkumise) kavandi ettevalmistamine. *NORACON*-i huviala hõlmab üle kümne valdkonna: ohutus, *ATM*/lennujaama integratsioon, informatsiooni juhtimine, *FAB*-i loomine, *GNSS*, *Remote TWR* jne. Eesti planeerib osaleda Lennutrasside- ja Lennujaama operatsioonide- (*Remote Tower*), informatsiooni haldamise- ning *Transversal* projektides. *NORACON* eraldab selleks 59,5 täiskoormusega inimest/aastas Ühisettevõttes osalemine on korraldatud läbi *NEAP* (Põhja-Euroopa aeronavigatsiooniteenuste pakkujate) algatuse. Eesti on vastavad koostöölepingud esitanud kooskõlastuseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

2009. aasta aprilliks allkirjastatakse kokkuleppe *SESAR JU* ja *NORACON*-i ning osalejariikide vahel, reaalne töö algab 2010-ndal aastal.

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Lennujuhtimine väikelennujaamades

2008. aasta lõpul kiirendus väikelennuväljadel Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi poolt lennujuhtimise ülevõtmise projekt. Tallinna lennujaam survestas protsessi eesmärgiga kergendada AS Tallinna Lennujaama finantskoormust. Tulenevalt olukorrast esitas Lennuliiklusteeninduse AS realistliku ülevõtmise plaani, mis loeti vastuvõetavaks ja algasid arutelud üleantavate valdkondade sisu üle. Majanduskasvu aeglustumine tõstatas aga teised probleemid ja AS Tallinna Lennujaama ettepanekul peatati üleandmine kuni 2009. aasta esimese kvartali lõpuni. Kui protsess taaskäivitub, siis hakatakse arutlema lisaks lennujuhtimise ülevõtmisele regionaalsetel lennuväljadel (Kuressaare, Kärkla, Tartu, Pärnu) ka navigatsiooniseadmete hoolduse ülevõtmisest ning võimalikust navigatsiooniseadmete müümisest või rentimisest aktsiaseltsile.

P-RNAV

2008. aastal jätkas Lennuliiklusteeninduse AS P-RNAV temaatikaga seotud töid. Märtsikuus organiseeriti ja viidi läbi nõupidamine Soome lennuliiklusteenuse osutaja *Finavia*-ga, kes avaldas soovi projektis osaleda. Kohtumise käigus anti ülevaade hetkeolukorrast, käsitleti omavahelise koostöö korraldust, koostati esialgne tegevuskava, vaadati üle vajaminevad ressursid sh protseduuride kujundamiseks vajalikud tarkvarad ja koolitused. Võimalik on ka hilisem Lennuliiklusteeninduse AS-i ressursside kasutamine P-RNAV protseduuride rakendamiseks Soome kohalikel lennuväljadel. Kohtumise peatulemusena koostati edasine tegevusplaan.

P-RNAV rakendamist käsitleti ka Torni moderniseerimise projekti raames. 2009. aastal otsustati läbi viia teostatavusuuringuid ning ette valmistada rakendamisplaan.

Süsteemide ja protseduuride kaasajastamise plaanid

Lisaks investeeringute peatükis loetletud uuendamisele minevatele süsteemidele (lennujuhtimissüsteem, sidekommuteerimise süsteem, *eAIP* programm ja radarandmete töötlemise reservsüsteem *RDS 1600*) on veel rida teisi aeronavigatsioonilise teenuse osutamist toetavaid süsteeme, mida on vaja lähitulevikus uuendada, olulisemad nendest on:

- salvestussüsteem. Olemasolev süsteem on hangitud koos lennujuhtimissüsteemiga ja tehniline tugi on piiratud vananenud raudvara pärast. Uus hange on plaanitud korraldada 2010.a.
- *AMIE* ja *AMHS* (*Aeronautical Message Handling System*). *AMIE* süsteem on kasutusel aastast 2000 ja hakkab füüsiliselt vananema ning see seab piirangud tarkvara uuendamisele (viimane uuendamine toimub 2009.a. alguses kui tarkvara kohendatakse vastavaks *CFMU* teadete uuendatud formaatidele).

AMHS kujutab endast uut lennundusteadete vahendamise süsteemi, mis vastavalt *ECIP*-le vahetab pikas perspektiivis välja *AFTN* jaamad ja terminalid. *AMHS* süsteemi paigaldamine ja integreerimine Euroopa ühtsesse võrku on kohustuslik kõikidele *ECAC* riikidele. Kuna *AMHS EUROCONTROL*-i spetsifikatsioon sai avalikuks alles 2008.a. lõpus (kinnitamine 2009.a.), siis süsteemi rakendamine on viibinud. Tegevust harmoniseeritakse Põhja-Euroopa koostöö tasemel.

Plaanis on integreerida *AMIE* ja *AMHS* ühtseks tervikuks, nagu on tehtud ka olemasolevas *AMIE* süsteemis *AFTN* jaamaga. Uue süsteemi hankeks ettevalmistamine on 2009.a. tööplaanides, hange ise jääb 2010 aastasse.

- probleemraportite, rikete ja *ANS* raportite haldamise ühtne keskkond eesmärgiga tõsta teenuse osutamise kvaliteeti ja suurendada lennuohutust kasutades efektiivsemalt informatsiooni raporteeritud probleemidest ja rikestest. Loodav andmebaas tekitab ühtse ja ülevaatliku raportite haldamise keskkonna, seostab omavahel seotud raportid ja lihtsustab statistika hankimist ning töötlemist. Töökeskkonna valmimisajaks on kavandatud 2009.a. lõpp.

Kolmas ACC sektor

Kuna teenindatava liikluse maht 2008 I-III kvartali lõikes näitas jätkuvalt kiiret kasvu ning vaatamata lennujuhtide arvu kasvule ning *CFMU*-ga liitumisele püsis töökoormus lennujuhi kohta jätkuvalt kõrge kavandati leevendava meetmena 2009 aasta I-II kvartalis juurutada ACC-s kolmas sektor. Arvesse võttes üldist majanduslikku olukorda ning liikluse kasvu järsku pidurdumist IV kvartalis ning tehtud prognoose 2009 aasta kohta otsustati selle projektiga pisut viivitada ning nihutada kolmanda sektori avamine 2010 aasta II kvartalis. Ettevalmistustööd sektori avamiseks käivad: väljatöötamisel on vastavad protseduurid ning soetamisel ja arendamisel vajaminevad tehnilised lahendused.

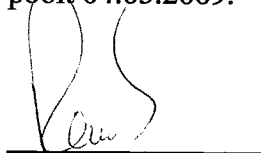
Raamatupidamise aastaaruanne

Juhatuse deklaratsioon

Juhatus deklareerib oma vastutust lehekülgedel 20-41 esitatud Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruande koostamise eest ning kinnitab oma parimas teadmises, et:

- raamatupidamise aastaaruande koostamisel rakendatud arvestuspõhimõtted ja hindamisalused on kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega (*IFRS*);
- raamatupidamise aastaaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi finantsseisundit, majandustulemust ja rahavoogusid;
- kõik teadaolevad olulised asjaolud, mis on selgunud aruande valmimise kuupäevani 04.03.2009, on raamatupidamise aastaaruandes nõuetekohaselt arvesse võetud ja esitatud;
- Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts on jätkuvalt tegutsev.

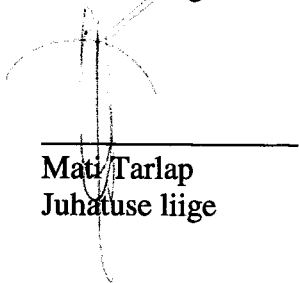
Käesolev aastaaruanne on kinnitatud Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi juhatuse poolt 04.03.2009.

Tanel Rautits
Juhatuse esimees

Marko Otsing
Juhatuse liige

Mati Tarlap
Juhatuse liige

For identification purposes only

 ERNST & YOUNG
24.03.2009

Bilanss

(kroonides)

VARAD		31.12.2008	31.12.2007
KÄIBEVARA			
Raha ja raha ekvivalendid	<i>Lisa 2</i>	53 982 398	36 717 083
Lühiajalised finantsinvesteeringud	<i>Lisa 3</i>	0	55 178 930
Nõuded ostjate vastu	<i>Lisa 4</i>	25 111 891	22 597 259
Muud nõuded ja ettemaksed	<i>Lisa 5</i>	2 192 339	3 817 036
Käibevara kokku		81 286 628	118 310 308
Põhivara	<i>Lisa 6</i>	190 024 151	169 795 165
VARAD KOKKU		271 310 779	288 105 473
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL			
Pikaajaliste võlakohustuste tagasimaksed järgmisel perioodil	<i>Lisa 7</i>	7 677 130	7 747 069
Võlad töövõtjatele	<i>Lisa 8</i>	6 093 072	4 498 909
Lühiajalised eraldised	<i>Lisa 8</i>	6 938 170	6 083 873
Muud lühiajalised kohustused	<i>Lisa 9</i>	15 135 220	13 971 858
Lühiajalised kohustused kokku		35 843 592	32 301 709
Pikaajalised laenukohustused	<i>Lisa 7</i>	0	7 607 949
Pikaajalised eraldised	<i>Lisa 8</i>	3 024 806	3 075 215
Pikaajalised kohustused kokku		3 024 806	10 683 164
KOHUSTUSED KOKKU		38 868 398	42 984 873
OMAKAPITAL	<i>Lisa 10</i>		
Aktiakapital nominaalväärtuses		80 000 000	80 000 000
Kohustuslik reservkapital		8 000 000	8 000 000
Eelmiste perioodide jaotamata kasum		72 120 600	74 812 017
Aruandeaasta kasum		72 321 781	82 308 583
OMAKAPITAL KOKKU		232 442 381	245 120 600
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU		271 310 779	288 105 473

For identification purposes only

ERNST & YOUNG

04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICE

Kasumiaruanne

(kroonides)

		2008	2007
Müügitulu	<i>Lisa 11</i>	244 471 613	230 805 245
Muu äritulu		1 758 745	1 390 127
Äritulud kokku		246 230 358	232 195 372
Tööjõukulud	<i>Lisa 12</i>	83 642 355	70 221 716
Põhivara kulum	<i>Lisa 6</i>	27 305 608	24 367 269
Muud tegevuskulud	<i>Lisa 13</i>	43 024 828	36 641 675
Ärikulud kokku		153 972 791	131 230 660
Ärikasum		92 257 567	100 964 712
Finantstulud	<i>Lisa 3</i>	3 543 046	2 936 934
Finantskulud	<i>Lisa 7</i>	-883 895	-1 404 402
Kasum majandustegevusest		94 916 718	102 497 244
Dividendide tulumaks	<i>Lisa 16</i>	22 594 937	20 188 661
Puhaskasum		72 321 781	82 308 583

For identification purposes only

04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

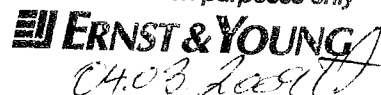
 LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
 PÕHIVARA- JA NAUDAMIS- ASÜS

Rahavoogude aruanne

(kroonides)

		2008	2007
Rahavood äritegevusest			
Laekumised ostjatelt		242 821 613	230 886 219
Väljamaksed tarnijatele		-42 207 188	-37 796 283
Töötajatele väljamakstud töötasu		-47 024 115	-38 597 888
Tasutud maksud		-23 163 723	-23 710 762
Muud laekumised		575 540	239 896
Muud väljamaksed		-2 936 921	-1 991 196
Rahavood äritegevusest kokku		128 065 206	129 029 986
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse põhivara eest	Lisa 6	-52 727 804	-32 702 547
Tasutud immateriaalse põhivara eest	Lisa 6	-598 673	-1 302 850
Laekunud põhivara müügist		0	24 356
Finantsinvesteeringute soetamine		-14 600 000	-69 167 924
Finantsinvesteeringute müük		69 467 132	91 924 706
Saadud intresse		3 681 217	2 822 768
Rahavood investeerimistegevusest kokku		5 221 872	-8 401 491
Rahavood finantseerimistegevusest			
Dividendide väljamaksed	Lisa 10	-85 000 000	-71 577 980
Dividendide tulumaks	Lisa 16	-22 594 937	-20 188 661
Tasutud laenud	Lisa 7	-7 607 948	-7 607 948
Makstud intressid	Lisa 7	-923 284	-1 444 557
Rahavood finantseerimistegevusest kokku		-116 126 169	-100 819 146
Rahavood kokku		17 160 909	19 809 349
 Raha ja raha ekvivalendid aasta algul		 36 717 083	 16 810 050
Rahavood kokku		17 160 909	19 809 349
Viitintressi mõju	Lisa 2	104 406	97 684
Raha ja raha ekvivalendid aasta lõpul		53 982 398	36 717 083

For Identification purposes only

 ERNST & YOUNG
 CH.03.2008

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Omakapitali muutuste aruanne

(kroonides)

	Aksiakapital	Kohustuslik reservkapital	Jaotamata kasum	Kokku
Saldo 31.12.2006	80 000 000	8 000 000	146 389 997	234 389 997
Väljamakstud dividendid	0	0	-71 577 980	-71 577 980
Puhaskasum 2007	0	0	82 308 583	82 308 583
Saldo 31.12.2007	80 000 000	8 000 000	157 120 600	245 120 600
Väljamakstud dividendid	0	0	-85 000 000	-85 000 000
Puhaskasum 2008	0	0	72 321 781	72 321 781
Saldo 31.12.2008	80 000 000	8 000 000	144 442 381	232 442 381

For identification purposes only

 ERNST & YOUNG

04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
POCCHIAN AIR MANAGEMENT SERVICES

Raamatupidamise aastaaruande lisad

LISA 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ja hindamisalused

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts (edaspidi "Ettevõtte") on Eestis registreeritud ja Eestis tegutsev peamiselt lennujuhtimisteenuse osutamisega tegelev äriühing, kelle aktsiatest 100% kuulub Eesti Vabariigile. Ettevõtte ei oma ühtegi tütar- ega sidusettevõtet.

Käesolev raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Eesti kroonides ning kajastab perioodi 1. jaanuar kuni 31. detsember 2008.

Vastavalt Äriseadustikule on juhatuse poolt koostatud majandusaasta aruande, mille üheks osaks on raamatupidamise aastaaruanne, kinnitamine aktsionäride üldkoosoleku pädevuses. Aktsionäridel on õigus juhatuse koostatud ja kinnitatud majandusaasta aruannet mitte heaks kiita ning nõuda uue aruande koostamist.

Koostamise alused

Ettevõtte raamatupidamise aastaaruanne on koostatud vastavalt Rahvusvaheliste Raamatupidamise Standardite Nõukogu (IASB) poolt väljatöötatud Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Standarditele (IFRS) ja Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Tõlgenduste Komitee (IFRIC) tõlgendustele.

Alates 1. jaanuarist 2008 on jõustunud mitmed muudatused kehtivate standartide tekstides: on jõustunud uusi IFRS standardeid ning nende tõlgendusi, mis muutusid kohustuslikuks alates 1. jaanuarist 2008 alanud majandusaastast. Nimetatud standardid ning nende tõlgendused on: IAS 39 ja IFRS 7 muudatused „Finantsvarade ümberliigitamine”; IFRIC 11/IFRS 2 „Tehingud kontserni ja omaaktsiatega”; IFRIC 12 „Kontsessioonilepingute arvestus”; IFRIC 13 „Püsikliendi programmid”; IFRIC 14/IAS 19 „Kindlaksmääratud hüvitise vara piirang, minimaalsed rahastamisnõuded ja nende koostoime”; IFRIC 16 „Välismaise äriüksuse netoinvesteeringu riskimaandamine”.

Uute standardite või standardite muudatuste rakendamine ei põhjutanud olulisi muudatusi olemasolevates arvestuspõhimõtetes ning ei mõjutanud ettevõtte majandustulemust.

2008. majandusaasta aruande koostamise hetkeks on muudetud või välja antud uusi rahvusvahelisi finantsaruandluse standardeid ning nende tõlgendusi, mis muutuvad ettevõtte kohustuslikuks alates 1. jaanuarist 2009 või hiljem algavate perioodide aruannetele. Nimetatud standardid on:

- IFRS 1 „Rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite esmakordne kasutuselevõtt” ning IAS 27 „Konsolideeritud ja konsolideerimata finantsaruanded”; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes. Muudatused hõlmavad uue terminoloogia kasutuselevõttu, muudatusi omakapitali tehingute kajastamise esitlusviisis, täiendavalt tutvustab standard koondkasumiaruande mõistet ning uusi nõudeid tagasiulatavalt parandatud raamatupidamisaruande esitlusviisile.
- IFRS 2 „Aktsiapõhine makse (muudatused)”; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes;
- IFRS 3R „Äriühendused” ning IAS 27R „Konsolideeritud ja konsolideerimata finantsaruanded”; kohaldatakse 1. juulil 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes;
- IFRS 8 „Tegevussegmentid”; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes. Standard sätestab nõuded teabe avaldamiseks tegevussegmentide kohta, ettevõtte toodete ja teenuste kohta, geograafiliste piirkondade

For Identification purposes only

ERNST & YOUNG

04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse AS
22200100 AIR TRAVEL SERVICES

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Matī Tarlap

kohta, kus ettevõtte tegutseb ning suuremate klientide kohta. IAS 14 Segmendiaruandlus asendub IFRS 8-ga;

- IAS 1 „Finantsaruannete esitamine (muudetud)”; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes. Muudatused hõlmavad uue terminoloogia kasutuselevõttu, muudatusi omakapitali tehingute kajastamise esitlusviisis, täiendavalt tutvustab standard koondkasumiaruande mõistet ning uusi nõudeid tagasiulatuvalt parandatud raamatupidamisaruande esitlusviisile;
- IAS 23 „Laenukasutuse kulutused (muudetud)”; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes;
- IAS 32 „Finantsinstrumendid: esitamine” ning IAS 1 „Finantsaruannete esitamine – tagasimüüdavad finantsinstrumendid ja likvideerimisel tekkivad kohustused”; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes;
- IAS 39 „Finantsinstrumendid: kajastamine ja mõõtmine – arvestatavad riskimaandusinstrumendid”; kohaldatakse 1. juulil 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes;
- IFRIC 15 „Kinnisvara ehituslepingud”; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes;
- IFRIC 17 Mitterahaliste varade jaotamine omanikele; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes;
- IFRIC 18 Varade üleandmine klientide poolt; kohaldatakse 1. jaanuaril 2009 või hiljem algavate aruandlusperioodide suhtes.

IFRS-ide täiendused:

2008. aasta mais andis IASB välja oma esimese standardite muutuste kogumiku, mille eesmärk on vasturääkivuste kõrvaldamine ja sõnastuse täpsustamine. Kogumik sisaldab eraldi üleminekusätteid iga standardi kohta ning enamikke muudatustest kohaldatakse 01. juulil 2009 või hiljem algavatele aruandlusperioodidele. Juhtkonna hinnangul ei mõjuta need muutused oluliselt raamatupidamisaruandeid.

- IFRS 7 Finantsinstrumendid: avalikustatav teave;
- IAS 1 Finantsaruannete esitamine;
- IAS 8 Arvestusmeetodid, arvestushinnangute muutused ja vead;
- IAS 10 Bilansipäevajärgsed sündmused;
- IAS 16 Materiaalsed põhivarad;
- IAS 18 Müügitulu;
- IAS 19 Hüvitised töötajatele;
- IAS 20 Valitsusepoolse sihtfinantseerimise arvestamine ja valitsusepoolse;
- IAS 23 Laenukasutuse kulutused;
- IAS 27 Konsolideeritud ja konsolideerimata finantsaruanded;
- IAS 28 Investeeringud sidusettevõtetesse;
- IAS 29 Finantsaruandlus hüperinflatiivsetes majanduskeskkondades;
- IAS 31 Osalemised ühisettevõtmistes;
- IAS 34 Vahefinantsaruandlus;
- IAS 36 Varade väärtuse langus;
- IAS 38 Immateriaalsed varad;
- IAS 39 Finantsinstrumendid: kajastamine ja mõõtmine;
- IAS 40 Kinnisvarainvesteeringud;
- IAS 41 Põllumajandus.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse meetodist. Erandiks on raha ja müügikõlblikud väärtpaberid, mis on kajastatud nende õiglases väärtuses muutusega läbi kasumiaruande.

Ettevõtte arvestus- ja esitusvaluutaks on Eesti kroon.

For identification purposes only

ERNST & YOUNG

04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Juhtkonna hinnangud

Mitmed aruandes esitatud finantsnäitajad tuginevad juhtkonna hinnangul, mis on tehtud juhtkonna parima teadmise kohaselt, kuid ei pruugi kokku langeda hilisema tegeliku tulemusega. Juhtkonna hinnanguid on rakendatud eelkõige eraldiste moodustamisel ja ümberhindamisel, nõuete allahindlusel, põhivara kasuliku eluea hindamisel ning tingimuslike nõuete ja kohustuste hindamisel. Muudatusi juhtkonna hinnangutes kajastatakse muudatuse toimumise perioodi kasumiaruandes.

Võrreldes eelmise aastaga ei ole arvestuspõhimõtetes, hindamisalustes ja aruande esitusviisis olulisi muutusi toimunud.

Välisvaluuta arvestus

Kõik välisvaluuta tehingud on kajastatud Eesti kroonides tehingupäeval kehtinud Eesti Panga ametliku valuutakursi alusel. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja kohustused on bilansipäeval ümber hinnatud vastavalt bilansipäeval kehtinud Eesti Panga ametlikule valuutakursile. Ümberhindamisest saadud kursikasumid ja -kahjumid on kajastatud kasumiaruandes.

Lühi- ja pikaajalised varad ja kohustused

Varad ja kohustused on kajastatud lühiajalistena, kui nad realiseeruvad 12 kuu jooksul alates bilansipäevast. Pikema perioodi jooksul realiseeruvad varad ja kohustused on kajastatud pikaajalistena.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendid nii bilansis kui ka rahavoogude aruandes moodustavad sularaha kassas, raha arvelduskontodel, lühiajalised (kuni 3 kuud) deposiidid ning lühiajalised madala riskimääraga investeringud rahaturu instrumentidesse, millel on kõrge likviidsus ja mille väärtuse muutuse tõenäosus on väike.

Finantsvara

Kõik finantsvarad võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara eest makstud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab ka kõiki finantsvara soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi, sealhulgas tasud vahendajatele ja nõustajatele, tehinguga kaasnevad mittetagastatavad maksud ja muud sarnased kulutused, v.a. selliste finantsvarade, mida kajastatakse õiglasel väärtusel muutusega läbi kasumiaruande, soetamisega seotud kulutused.

Kõik tehingud kajastatakse väärtuspäeval, st päeval, mil ettevõtte saab finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdud finantsvara üle.

Edasise kajastamise eesmärgil jagatakse finantsvarad järgmistesse gruppidesse:

- Finantsvarad, mida kajastatakse õiglasel väärtusel muutustega läbi kasumiaruande (sellesse gruppi kuuluvaid varasid ettevõttel aruandeperioodil ning võrdlusperioodil ei olnud);
- Lunastustähtajani hoitavad investeringud (vt lisa 3, „Lühiajalised finantsinvesteeringud“; sellesse gruppi kuuluvad pikema kui 3-kuulise lunastustähtajaga soetatud tähtajalised deposiidid ja võlakirjad, mida kavatsetakse hoida kuni lunastustähtajani);
- Laenud ja nõuded (sellesse gruppi kuuluvad antud laenud, nõuded ostjate vastu ja muud nõuded);
- Müügiotool finantsvarad (sellesse gruppi kuuluvad kõik ülejäänud finantsvarad, mis ei kuulu eelpool nimetatud gruppidesse; ettevõttel aruandeperioodil ja võrdlusperioodil selliseid investeringuid ei olnud).

Esimese rühma finantsvarad hinnatakse igal bilansipäeval õiglasel väärtusesse. Börsil noteeritud väärtpaperite puhul põhineb õiglane väärtus bilansipäeva sulgemishindadel ja Eesti Panga

ametlikel valuutakurssidel. Börsil noteerimata väärtpaberite puhul võetakse õiglase väärtuse leidmise aluseks kogu ettevõttele kättesaadav teave investeeringu väärtuse kohta. Kasumid/kahjumid õiglase väärtuse muutustest kajastatakse kasumiaruandes real „finantstulud“. Intressid ja dividendid esimese rühma finantsvaradest kajastatakse samuti kasumiaruandes real „finantstulud“.

Et klassifitseerida finantsvarasid rühma „Finantsvarad, mida kajastatakse õiglases väärtuses muutusega läbi kasumiaruande“, peavad nad vastama järgmistele kriteeriumidele:

- nad on soetatud kauplemissesmärgil;
- ettevõtte on nad paigutanud sellesse rühma põhjusel, et see tagab asjakohasema finantsteabe.

Finantsvarasid, mis ei ole soetatud kauplemissesmärgil, võib paigutada sellesse rühma juhul, kui:

- see aitab elimineerida ebakõla varade ja nendega seotud kohustuste mõõtmisest tulenevate tulude-kulude kajastamisel ehk vähendab nn raamatupidamislikku lahknevust; või kui
- finantsvarade rühma juhitakse koos ning nende tulemusi hinnatakse õiglases väärtuses vastavalt dokumenteeritud riskijuhtimise või investeerimisstrateegiale ja sellekohast teavet antakse ka tippjuhtidele.

Lunastustähtajani hoitavaid investeeringuid ning laenusid ja nõudeid kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses kasutades efektiivset intressimäära. Korrigeeritud soetusmaksumus arvutatakse kogu finantsvara kehtivusperioodi kohta, kusjuures arvesse võetakse igasugune soetamisel tekkinud diskonto või preemia ning tehinguga otseselt seotud kulutused.

Korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil kajastatavaid finantsvarasid hinnatakse alla juhul, kui on tõenäoline, et nende kaetav väärtus on väiksem kui bilansiline väärtus (ebatõenäoliselt laekuvate nõuete osas on allahindlus kajastatud kontraaktiva kontol ning lootusetud nõuded on bilansist välja kantud). Korrigeeritud soetusmaksumusel kajastatavate finantsvarade kaetav väärtus on finantsvarast tulevikus saadavate rahavoogude nüüdiseväärtus diskonteerituna esmasel kajastamisel fikseeritud efektiivse intressimääraga. Igat nõuet konkreetse kliendi vastu hinnatakse eraldi, arvestades teadaolevat infot kliendi maksevõime kohta. Äritegevusega seotud finantsvarade allahindlus kajastatakse kasumiaruandes ärikuluna (real "muud tegevuskulud") ning investeerimistegevusega seotud finantsvarade allahindlus kajastatakse kasumiaruandes finantskuluna.

Aruandeperioodil laekunud, eelnevalt kuludesse kantud nõuded on kajastatud kasumiaruandes „muu ärituluna“.

Finantsvaradelt saadav intressitulu arvestatakse lineaarselt. Arvestatud, kuid väljamaksmata tulu kajastatakse bilansis viitlaekumisena.

Finantsvarade kajastamine lõpetatakse siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolale üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest.

Materiaalne põhivara

Põhivarana kajastatakse üldjuhul vara, mille kasulik tööiga on üle aasta. Lähtudes olulisuse printsiibist kantakse varad ja varade kogumid soetusmaksumusega alla 30 000 krooni (kuni 2004.a. alla 10 000) nende soetamisel kuludesse. Soetusmaksumus sisaldab kõiki kulusid, mis on vajalikud varade viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse. Põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja vara väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksikeist eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning neile määratakse eraldi amortisatsiooninormid vastavalt komponentide kasulikule eluale.

ERNST & YOUNG
04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

LLENNULIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

Materiaalne põhivara kajastatakse madalamas väärtuses - kas jääkväärtuses või kaetavas väärtuses. Kaetav väärtus on kõrgem kahest: kas õiglane väärtus miinus müügikulutused või kasutusväärtus. Kaetav väärtus on kõrgem neto müügihinnast ning kasutusväärtusest. Kasutusväärtuse hindamisel diskonteeritakse vara kasutamisest ja kasutusjärgsest müügist tekkivad tulevased rahavood nüüdisväärtusesse intressimääraga, mida investorid eeldaksid tulususena sarnasesse projekti investeerimisel. Kui väärtuse testi ei ole võimalik teostada üksiku varaobjekti suhtes, leitakse kaetav väärtus väikseima varade grupi kohta. Vara väärtuse test hindamaks, kas vara kaetav väärtus on langenud alla selle bilansilise jääkväärtuse, tehakse siis, kui on märke sellest, et vara väärtus võib olla langenud. Allahindlus kajastatakse kasumiaruandes kuluna.

Kui varem alla hinnatud varade kaetava väärtuse testi tulemusena selgub, et kaetav väärtus on tõusnud üle bilansilise jääkmaksumuse, tühistatakse varasem allahindlus ning suurendatakse vara bilansilist maksumust. Ülempiiriks on bilansiline jääkmaksumus, mis oleks kujunenud arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsiooni. Allahindluse tühistamine kajastatakse selle perioodi kulu vähendusena, mil tühistamine aset leidis.

Igal bilansipäeval hinnatakse kasutatavate amortisatsioonimäärade, amortisatsioonimeetodi ning lõppväärtuse põhjendatust. Põhivara mahakandmise ja väärtuse languse tulemus kajastatakse kasumiaruandes.

Materiaalse põhivara objektide amortiseeritav osa (s.o soetusmaksumuse ja lõppväärtuse vahe) amortiseeritakse kulusse objekti kasuliku eluea jooksul. Erandina ei amortiseerita maad. Amortisatsiooni arvestatakse lineaarsel meetodil, lähtudes konkreetse vara kasulikust elueast, kasutades järgmisi amortisatsiooninorme (aastas):

• Maa	0%
• Rajatised, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid	2-20%
• Masinad ja seadmed	2-40%
• Muu inventar	10-33%

Igale põhivarale määratakse amortisatsiooninorm individuaalselt, võttes arvesse vastava grupi amortisatsiooninormi ning vara eeldatavat kasulikku eluiga. Amortisatsiooninorme korrigeeritakse ning esitatud vahemikust võib esineda üksikjuhtudel kõrvalekaldeid, kui on ilmnenud asjaolusid, mis võivad oluliselt muuta põhivara või põhivaragrupi kasuliku eluea pikkust. Hinnangute muutuste mõju kajastub edasiulatuvalt.

Põhivara hilisemate parendustega seotud kulutused lisatakse materiaalse põhivara soetusmaksumusele ainult juhul, kui need vastavad põhivara kriteeriumitele. Jooksvad remonditööd kajastatakse aruandeaasta kuludena.

Immateriaalne põhivara

Immateriaalse põhivarana käsitletakse mitterahalist varaobjekti, millel puudub materiaalne vorm. Immateriaalne põhivara võetakse arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kuludest. Edasine kajastamine sõltub sellest, kas tegemist on piiratud elueaga või määramata elueaga varaga. Piiratud elueaga immateriaalne põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvestatud akumuleeritud kulum. Selliseid varasid amortiseeritakse lineaarsel meetodil määraga 10-20% aastas, lähtudes konkreetse vara kasulikust elueast.

Finantskohustused

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, muud võlakohustused) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on finantskohustuse eest saadud tasu õiglane väärtus. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivset intressimäära. Tehingukulud võetakse arvesse efektiivse intressimäära arvutamisel ning kantakse kuludesse finantskohustuse eluea jooksul. Finantskohustustega kaasnevad kulutused (sh intressikulud) kajastatakse tekkepõhiselt perioodikuluna. Ettevõtte ei kapitaliseeri laenukulutusi.

Finantskohustuse kajastamine lõpetatakse siis, kui kohustus on tasutud, tühistatud või aegunud.

For identification purposes only

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

ERNST & YOUNG
04.03.2009

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
LENDING AND AIR NAVIGATION SERVICE LTD

Eraldised ja tingimuslikud kohustused

Bilansis kajastatakse eraldisena enne bilansipäeva toimunud kohustavast sündmusest tulenevaid kohustusi, millel on kas seaduslik või lepinguline alus või mis tulenevad ettevõtte senisest tegevuspraktikast (seaduslik või tõlgenduslik), mis nõuavad varast loobumist, mille realiseerumine on tõenäoline (on rohkem tõenäoline kui mitte, et vahendite väljavool on vajalik kohustuse rahuldamiseks) ja mille maksumust on võimalik usaldusväärselt mõõta, kuid mille realiseerimise aeg või summa ei ole täpselt teada. Eraldiste kajastamisel bilansis lähtutakse juhtkonna hinnangust eraldiste täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse bilansis summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt bilansipäeva seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või üleandmiseks kolmandale osapoolele. Eraldiste kulu ja eraldiste bilansilise maksumuse muutuste kulu kajastatakse aruandeperioodi kuludes. Eraldisi ei moodustata tulevaste perioodide kahjumite katmiseks.

Juhul kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast bilansipäeva, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdiseväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Lubadused, garantiid ja muud kohustused, mille realiseerumine on vähetõenäoline või millega kaasnevate kulutuste suurust ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, on avalikustatud aastaaruande lisades tingimuslike kohustustena.

Rendiarvestus

Kapitalirendiks loetakse rendisuhet, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Ülejäänud rendilepinguid käsitletakse kasutusrendina.

Kapitalirendi puhul võetakse vara ja kohustus rentniku bilansis arvele renditud vara õiglasel väärtuses või rendimaksete miinimumsumma nüüdiseväärtuses juhul, kui see on madalam. Rendimaksed jaotatakse finantskuluks (intressikulu) ja kohustuse jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on kogu aja kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirendi tingimustel renditud varad amortiseeritakse nagu omandatud põhivaragi, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhete kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem.

Ettevõtte kasutusrentnikuna

Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

Ettevõtte kasutusrendile-andjana

Kasutusrendi tingimustel väljarenditud vara kajastatakse bilansis tavakorras, analoogselt muule ettevõtte bilansis kajastatavale varale. Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruande kirjel „muu äritulu”.

Tulud

Tulu kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglasel väärtuses.

Tulu navigatsiooniteenuse osutamisest kajastatakse perioodil, mil teenuse osutamine õhusõiduki meeskonnale on lõppenud. Tulu teenuse osutamisest arvutatakse vastavalt avalikustatud hinnakirjas toodud põhimõtetele ja ühikuhindadele. Klientidele esitatakse arved reeglina üks kord kuus vastavalt osutatud teenuste mahule.

Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid ja kasu saamise võimalused on läinud üle ostjale. Tulu teenuse osutamisest või kaupade müügist ei kajastata, kui ettevõtte ei ole kindel nõude laekumise või kulude hüvitamise tõenäosuses.

Müügituluna kajastatakse tasu osutatud teenuste ja müüdud kaupade eest, millest on maha arvatud hinnaalandused.

For identification purposes only

ERNST & YOUNG
04.03.2008

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Intressitulu kajastatakse tekkepõhiselt efektiivse intressimäära alusel kasumiaruandes finantstulude koosseisus.

Tööjõukulud

Tööjõukulud kajastatakse kasumiaruandes hetkel, kui ettevõtte on töötajate ees tekkinud kohustus.

Tööjõukuludes kajastatakse töötajatele makstud palk koos sotsiaalmaksu (33%) ning töötuskindlustusmaksuga (0,3%) ning tehtud erisoodustused koos nendelt makstud ettevõtte tulumaksu (2007.a. oli tulumaksumäär 22/78; 2008.a. 21/79; 2009.a. 21/79) ja sotsiaalmaksuga.

Puhkusetasu kulu ning kohustuse suurus bilansipäeval määratakse inventuuri käigus. Väljateenitud puhkusetasu kajastatakse kasumiaruandes tööjõukuludena ning võetakse bilansis arvele lühiajalise kohustusena.

Ettevõtte tulumaks

Kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt ei maksustata Eestis mitte ettevõtte kasumit, vaid dividende määraga 21/79 (2008.a. oli tulumaksumäär 21/79; 2007.a. 22/78) netodividendina väljamakstud summast. Tulenevalt maksustamise kontseptsiooni eripärast ei oma mõiste „varade ja kohustuste maksubaas“ majanduslikku sisu ning edasilükkunud tulumaksukohustust ega tulumaksu vara ei saa tekkida.

Dividendidelt arvestatavat ettevõtte tulumaksu kajastatakse tulumaksukuluna ja -kohustusena dividendide väljakuulutamise perioodi kasumiaruandes.

Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võiks kaasneda dividendide väljamaksmisega, on ära toodud lisas 16.

Rahavood

Rahavoogude aruanne koostatakse otsesel meetodil.

Raha ja selle ekvivalentidena käsitletakse rahavoogude aruandes bilansikirjel „raha ja raha ekvivalentid“ kajastatud varasid.

Laekumised ostjatelt ning väljamaksed tarnijatele kajastatakse nii äritegevuse kui investeerimistegevuse rahavoogudes brutosummana, s.t. koos käibemaksuga.

Lühiajalistelt rahapaigutustelt saadud tuleml kajastatakse investeerimistegevuse rahavoona. Laenu kasutamise eest tasutud intressimaksed kajastatakse finantseerimistegevuse rahavoona.

Seotud osapooled

Ettevõtte käsitleb seotud osapooltena isikuid, kellel on kontroll teise osapoole üle või kes omavad olulist mõju teise osapoole äriolulistele otsustele. Seotud osapooled on ettevõtte nõukogu ja juhatuse liikmed ning nende isikute lähedased. Seotud osapoolteks loetakse ka ettevõtteid, kus eelnevalt nimetatud isikutel on oluline mõju.

Tulenevalt IAS 24 sätestatust on raamatupidamise aastaaruandes välja toodud tehingud riigi poolt kontrollitavate teiste institutsioonidega (vt lisa 15).

Bilansipäevajärgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmsid bilansi kuupäeva 31.12.2008 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid mis on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega. Bilansipäevajärgsed sündmused, mis ei oma mõju aruandeaasta kasumile ega 31.12.2008 varadele ja kohustustele, kuid mis oluliselt mõjutavad järgnevate perioodide tulemusi, on raamatupidamise aastaaruandes avalikustatud.

For identification purposes only

ERNST & YOUNG
0403 2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

LISA 2. Raha ja raha ekvivalendid

	31.12.2008	31.12.2007	Alusvaluuta
Swedbank	25 383 254	3 748 859	EEK
Nordea Panga Eesti Filiaal	17 674 702	0	EEK
SEB Pank	4 242 862	5 250 067	EEK
Swedbank	3 484 895	15 437 455	EUR
Nordea Panga Eesti Filiaal	2 077 133	8 789 463	EUR
SEB Pank	869 096	803 326	EUR
Viitintressid	230 850	92 629	EEK
Kassa	19 606	26 269	EEK
SEB Panga Liviidsusfond	0	1 722 200	EUR
Hansa Rahaturufond	0	813 000	EUR
Viitintressid	0	33 815	EUR
Kokku	53 982 398	36 717 083	

2008. aasta lõpu seisuga oli kommertspankades deponeeritud lühiajalisi deposiite alla 3 kuulise tähtajaga 45 200 000 krooni (2007: 21 125 474 krooni) ning nende tootlused olid vahemikus 6,01-7,60% (2007: 4,53-6,15%) p.a.

LISA 3. Lühiajalised finantsinvesteeringud

	31.12.2008	31.12.2007	Alusvaluuta
Nordea Panga Eesti Filiaal	0	26 035 942	EUR
Hansapank	0	22 831 190	EEK
SEB Eesti Ühispank	0	6 000 000	EEK
Viitintressid	0	227 947	EUR
Viitintressid	0	83 851	EEK
Kokku	0	55 178 930	

Aasta jooksul saadi lühiajalistelt rahapaigutustelt (bilansikirjetel „raha ja raha ekvivalendid“ ning „lühiajalised finantsinvesteeringud“ kajastatud varad) finantstulu 3 541 527 krooni (2007: 2 936 524 krooni), mis moodustab 99,96% kogu finantstulust.

Lühiajaliste finantsinvesteeringutena on kajastatud tähtajalised deposiidid, millelt saadav tootlus on 6,01-7,60% (2007: 4,46-6,25%) p.a. ning nende lunastustähtajad saavad hiljemalt 27.02.2009. Nende turuhind ei erine oluliselt soetusmaksumusest. Olemasolevate tähtajaliste hoiuste hoidmisel nende lunastustähtajani teenib ettevõtte 2009. aastal 158 769 krooni finantstulu.

Ettevõtte ei ole sõlminud ühtegi tuletisinstrumentide lepingut.

Finantsvarade ja -kohustuste kategooriad vastavalt IAS 39-le		Lisa	31.12.2008	31.12.2007
Lühiajalised deposiidid	Lunastustähtajani hoitavad	3	0	54 867 132
tähtajaga üle 3 kuu	investeeringud			
Intressinõuded	Lunastustähtajani hoitavad	3	0	311 798
	investeeringud			
Nõuded ostjate vastu	Laenud ja nõuded	4	25 111 891	22 597 259
Võlakohustused	Finantskohustused korrigeeritud	7	7 677 130	15 355 018
	soetusmaksumuses			
Võlad töövõtjatele	Finantskohustused korrigeeritud	8	6 093 072	4 498 909
	soetusmaksumuses			
Muud lühiajalised kohustused	Finantskohustused korrigeeritud	9	11 291 708	12 236 637
	soetusmaksumuses			

For identification purposes only

ERNST & YOUNG
CH.03. 2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Lennuliiklusteeninduse AS
TÖÖJÜTAMINE KINNIPIDAMISE KÕRVAL

LISA 4. Nõuded ostjate vastu

	31.12.2008	31.12.2007
Ostjatelt laekumata arved	25 477 503	22 773 629
Ebatõenäoliselt laekuvad arved	-365 612	-176 370
Nõuded ostjate vastu	25 111 891	22 597 259

Nõuetest 91,4% on eurodes ning 8,6% Eesti kroonides (2007: vastavalt 93,3% ja 6,7%), kõikide kajastatud arvete maksetähtaeg saabus jaanuaris 2009.a. Krediidiriski madala taseme tagab õigusaktides ettevõttele antud õigus mitte osutada navigatsiooniteenust klientidele, kes on tarbitud teenuse eest võlgu. Navigatsiooniteenus oma iseloomult on lennufirmadele nende äritegevuses eluliselt vajalik, kuna ilma teenust kasutamata ei ole võimalik lennata.

Nõuetest on tähtjaks tasumata 7 298 588 krooni (31.12.2007: 3 993 000 krooni), sellest vanemaid kui 1 kuu on nõudeid 559 343 krooni (31.12.2007: 207 120 krooni).

Varem ebatõenäoliselt laekuvaks hinnatud nõuetest laekus 2008.a. 117 438 krooni (2007: 27 214 krooni), aasta jooksul kanti ebatõenäoliselt laekuvaks nõudeid 558 998 krooni (2007: 211 759 krooni) ulatuses, neist lootusetuks tunnistati ja kanti bilansist välja nõudeid 252 318 krooni (2007: 41 352 krooni) ulatuses.

LISA 5. Muud nõuded ja ettemaksed

	31.12.2008	31.12.2007
Kasutusrendi ettemaksed	841 595	1 058 373
Hoolduskulude ettemaksed	672 804	790 161
Käibemaksu ettemakse	249 792	1 683 646
Muud ettemaksed ja nõuded	428 148	284 856
Kokku	2 192 339	3 817 036

Maksukohustused on avalikustatud lisas 9.

LISA 6. Põhivara**Immateriaalne põhivara**

	Tarkvara	Lõpetamata investering	Kokku
Jääkmaksumus 31.12.2006	1 306 256	1 835 891	3 142 147
Soetamine	80 000	555 094	635 094
Ümberklassifitseerimine	0	0	0
Arvestatud kulum	-147 503	0	-147 503
Jääkmaksumus 31.12.2007	1 238 753	2 390 985	3 629 738
Soetamine	153 173	445 928	599 101
Ümberklassifitseerimine	2 088 144	-2 088 144	0
Ümberklassifitseerimine materiaalseks põhivaraks	0	-302 841	-302 841
Arvestatud kulum	-373 586	0	-373 586
Jääkmaksumus 31.12.2008	3 106 484	445 928	3 552 412
Seisuga 31.12.2007			
Soetusmaksumus	1 408 396	2 390 985	3 799 381
Akumuleeritud kulum	-169 643	0	-169 643
Seisuga 31.12.2008			
Soetusmaksumus	3 649 713	445 928	4 095 641
Akumuleeritud kulum	-543 229	0	-543 229

For identification purposes only

ERNST & YOUNG

[Handwritten signature]

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ETIOHIAN AIR NAVIGATION SERVICES

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Immateriaalse põhivara eest seisuga 31.12.2008 oli hankijatele maksmata arveid 27 999 krooni (31.12.2007: 0 krooni).

Materiaalne põhivara

	Maa, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara	Lõpetamata investeeringud, ettemaksed	Kokku
Jääkmaksumus 31.12.2006	54 281 754	96 994 581	396 873	2 049 232	153 722 440
Soetamine	0	2 113 898	340 729	34 208 140	36 662 767
Ümberklassifitseerimine	0	7 024 514	0	-7 024 514	0
Müük ja mahakandmine	0	-14	0	0	-14
Arvestatud kulum	-2 096 652	-21 940 407	-182 707	0	-24 219 766
Jääkmaksumus 31.12.2007	52 185 102	84 192 572	554 895	29 232 858	166 165 427
Soetamine	27 608	1 964 476	1 938 559	43 035 750	46 966 393
Ümberklassifitseerimine	27 859 746	34 665 393	482 817	-63 007 956	0
Ümberklassifitseerimine immateriaalsest põhivarast	0	302 841	0	0	302 841
Müük ja mahakandmine	0	-30 900	0	0	-30 900
Arvestatud kulum	-2 538 577	-23 930 800	-462 645	0	-26 932 022
Jääkmaksumus 31.12.2008	77 533 879	97 163 582	2 513 626	9 260 652	186 471 739
Seisuga 31.12.2007					
Soetusmaksumus	69 701 941	269 778 804	4 287 597	29 232 858	373 001 200
Akumuleeritud kulum ja väärtuse langus	-17 516 839	-185 586 232	-3 732 702	0	-206 835 773
Seisuga 31.12.2008					
Soetusmaksumus	97 589 295	302 663 494	5 953 568	9 260 652	415 467 009
Akumuleeritud kulum ja väärtuse langus	-20 055 416	-205 499 912	-3 439 942	0	-228 995 270

Bilansis kajastuvad 100%-liselt amortiseeritud kuid kasutuses olev põhivara "muu materiaalne põhivara" kirjel 2 680 312 krooni (2007: 3 391 420 krooni) ulatuses ja kirjel "masinad ja seadmed" 14 060 903 krooni (2007: 16 829 523 krooni) ulatuses.

Materiaalse põhivara eest on seisuga 31.12.2008 võlg tarnijate ees 7 648 586 krooni (31.12.2007: 9 361 248 krooni).

For identification purposes only

 ERNST & YOUNG

04.23.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
EESTI TÄNA AIR MANAGEMENT SERVICES

LISA 7. Võlakohustused

Võlausaldaja	Võla- kohustuse jääk kokku	pikaajaline osa	lühiajaline osa	Intressi- määr	Võlgnevuse lõpliku kustutamise tähtaeg
Seisuga 31.12.2007					
EIB, 1. osamakse	8 957 257	4 478 629	4 478 628	7,99%	10.11.2009
EIB, 3. osamakse	6 258 640	3 129 320	3 129 320	5,15%	10.11.2009
Viitintress	139 121		139 121		
Kokku	15 355 018	7 607 949	7 747 069		
Seisuga 31.12.2008					
EIB, 1. osamakse	4 478 629	0	4 478 629	7,99%	10.11.2009
EIB, 3. osamakse	3 129 320	0	3 129 320	5,15%	10.11.2009
Viitintress	69 181		69 181		
Kokku	7 677 130	0	7 677 130		

Bilansis näidatud pikaajalised kohustused ja lühiajaliste kohustustena näidatud pikaajaliste võlakohustuste tagasimaksed järgmisel perioodil on Euroopa Investeeringuspangalt (*European Investment Bank, EIB*) lennunduse kaasajastamiseks võetud laen, mis nüüdseks on ümber vormistatud Eesti Vabariigi ja Lennuliiklusteeninduse AS vaheliseks laenuks. Tagatise selle laenu tagamiseks ei ole antud, laen on fikseeritud intressimääraga ning alates 2008.a. on laenu alusvaluutaks eesti kroon. Laen võeti kolmes osas, millest teisena võetud osa maksti *EIB*-le tagasi aastal 2000. Laenu põhiosa tagasimaksed toimuvad võrdsete osadena koos laenujäägilt arvestatud intresside maksega kaks korda aastas, mais ja novembris. Laenu tagasimaksed ning intressimaksed sooritatakse Rahandusministeeriumile. Laenu kajastamisel on lähtutud juhtkonna hinnangust, et nominaalne ja efektiivne intressimäär ei erine oluliselt.

Laenuintress summas 853 344 krooni (2007: 1 376 077 krooni) on kasumiaruandes kajastatud finantskulude koosseisus, moodustades kogu finantskuludest 96,5%.

Vastavalt laenulepingule kuulub 2009. aastal tasumisele laenu põhiosa 7 607 949 ning intressid 393 470 krooni ulatuses.

LISA 8. Võlad töövõtjatele

Materiaalselt fikseeritava kohustuse liik		Algjääk	Moodusta- mine	Ümberklassi- fitseeritud, ümber- hinnatud		
				Kasutamine	Lõppjääk	
Väljamaksmata puhkusekohustus	2008	4 498 909	9 035 542	0	-7 441 379	6 093 072
	2007	3 856 167	6 214 955	0	-5 572 213	4 498 909
Väljamaksmata preemiaeraldise lühiajaline osa	2008	6 083 873	6 824 883	54 482	-6 025 068	6 938 170
	2007	4 564 329	6 615 684	-175658	-4 920 482	6 083 873
Väljamaksmata preemiaeraldise pikaajaline osa	2008	3 075 215	2 425 170	-180 442	-2 295 137	3 024 806
	2007	2 909 553	2 480 651	-184 570	-2 130 419	3 075 215
Kokku 31.12.2008		13 657 997	18 285 595	-125 960	-15 761 583	16 056 048
Kokku 31.12.2007		11 330 049	15 311 290	-360 228	-12 623 114	13 657 997

Puhkusekohustusena on näidatud välja teenitud kuid kasutamata puhkusepäevade eest makstav

For identification purposes only

ERNST & YOUNG

04.07.2009

Lennuliiklusteeninduse AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

puhkusetasu koos selle pealt makstava 33%-lise sotsiaalmaksu ja 0,3%-lise töötus-kindlustusmaksuga.

Ettevõtte häid tulemusi ning eelnevate aastate praktikat arvestades on moodustatud eraldi personalile aastapreemia määramiseks, mis makstakse välja kolme aasta jooksul peale iga-aastase aastaaruande kinnitamist üldkoosoleku poolt. Üldkoosolekul on kohustus aastaaruanne kinnitada hiljemalt 4 kuu jooksul peale aruandeaasta lõppu. Eraldise hulka on arvestatud ka kaasnevate maksude kulu ning pikaajaliste kohustuste ümberhindluse summa. Kulu sisaldub tööjõukuludes (vt ka lisa 12).

Puhkusekohustuse väljamaksed toimuvad töötajate puhkusele minekul.

LISA 9. Muud lühiajalised kohustused

	31.12.2008	31.12.2007
Maksuvõlad	3 843 512	1 735 221
<i>Sotsiaalmaks</i>	2 217 526	655 236
<i>Üksikisiku tulumaks</i>	1 379 599	880 197
<i>Kogumispension</i>	109 220	59 175
<i>Erisoodustuse tulumaks</i>	76 457	103 091
<i>Töötuskindlustusmaks</i>	60 710	37 522
Tarnijatele tasumata arved	11 151 227	12 069 750
Muud lühiajalised kohustused	140 481	166 887
Kokku	15 135 220	13 971 858

Maksetähtaega ületanud lühiajalisi võlgnevusi bilansipäeva seisuga ei ole. Maksetähtaeg saabub kohustustel jaanuaris-veebuaris 2009.a. (31.12.2007 näidatud kohustustel jaanuaris-veebuaris 2008.a.).

Maksude ettemaksed on avalikustatud lisa 5.

Tarnijatele tasumata arvete hulgas sisaldub põhivara soetuste eest võlgnevusi summas 7 676 585 krooni, sh käibemaksu 4 271 krooni (31.12.2007: 9 361 248 ja 1 418 440 krooni) (vt lisa 6).

LISA 10. Omakapital

Aktiakapital

Aktiakapital on ettevõtte loomisest alates püsivalt 80 miljonit krooni ja koosneb 800 000-st ühte liiki nimelisest lihtaktsiast nimiväärtusega 100 krooni. Aktiakapital kujunes ettevõtte loomisel 1997. aastal mitterahalise sissemaksena. Kõik aktsiad kuuluvad Eesti Vabariigile.

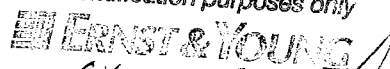
Vastavalt ettevõtte põhikirjale on aktsiaseltsi miinimumaktiakapital 80 000 000 krooni ja maksimumaktiakapital 320 000 000 krooni.

Aktsiate emissiooni ega fondiemissiooni aruandeaastal ei toimunud.

Kohustuslik reservkapital

Kohustuslik reservkapital peab vastavalt Äriseadustikule ja ettevõtte põhikirjale moodustama 10% aktiakapitalist. Eraldised kohustuslikku reservkapitali suurendamiseks tehakse puhaskasumist aktsionäride üldkoosoleku otsuse alusel. Kohustuslikku reservkapitali ei tohi maksta aktsionäridele välja dividendidena.

2008. aastal oli reservkapitali suuruseks püsivalt 8 000 000 krooni, mis on reservkapitali põhikirjaga ja õigusaktidega nõutav suurus.

For identification purposes only

 04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Dividendid

	2008	2007
Aruandeaastal väljakuulutatud	85 000 000	71 577 980
Aruandeaastal makstud	85 000 000	71 577 980
Makstud dividendid ühe aktsia kohta	106,25	89,47

LISA 11. Müügitulu põhitegevusest**Müügitulu riikide lõikes**

Riik	2008	2007
Soome	36 899 816	28 992 904
Hiina	22 246 852	22 914 186
Eesti	20 891 853	19 842 360
Suurbritannia	18 851 980	18 143 604
Saksamaa	17 808 550	18 637 428
Venemaa	17 054 737	17 129 579
Holland	16 429 812	14 459 116
Korea	14 373 771	13 342 979
Prantsusmaa	13 641 266	13 867 883
Hong-Kong	11 517 524	12 700 131
Jaapan	11 154 801	14 836 312
Rootsi	7 782 418	7 835 437
Läti	6 451 544	4 328 234
Ameerika Ühendriigid	3 800 246	2 583 511
Tshehhi	2 881 637	2 723 550
Leedu	2 192 612	1 032 715
Itaalia	2 032 425	2 733 095
India	1 916 881	340 587
Ülejäänud 53 riiki (2007: 50 riiki)	16 542 890	14 361 638
Kokku	244 471 613	230 805 245

Müügitulu teenuste lõikes

Teenuse liik	2008	2007
Navigatsiooniteenus (EMTAK 52239)	244 323 405	230 684 540
<i>marsruudi navigatsiooniteenus</i>	223 087 564	212 328 899
<i>terminali navigatsiooniteenus</i>	21 235 841	18 355 641
Konsultatsiooniteenus (EMTAK 52239)	148 208	120 705
Kokku	244 471 613	230 805 245

LISA 12. Tööjõukulud

	2008	2007
Palgakulu	61 362 986	51 196 092
Sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks	20 430 376	17 043 991
Erisoodustus koos maksudega	1 848 993	1 981 633
Kokku*	83 642 355	70 221 716

sh. kajastuvad tööjõukuludes preemiaeraldise ja kaasnevate kohustuste pikaajalise osa ümberhindlus seoses raha ajaväärtuse arvestamisega -180 442 krooni (2007: -184 570 krooni) ulatuses. Ümberhindlusel kasutati juhatus hinnanguna diskontomäär 6% p.a.

For identification purposes only

ERNST & YOUNG
04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

LISA 13. Muud tegevuskulud

	2008	2007
Kindlustuskulud*	7 877 675	8 168 335
Koolituskulud	7 030 122	5 973 601
Lähetuskulud	5 292 861	3 572 310
Seadmete hooldekulud	4 777 576	4 077 151
Meteoinformatsioon	2 868 332	2 676 569
Kommunikatsioonikulud	2 221 042	1 991 036
Teenused	2 015 680	1 727 501
Kaubad, materjalid, energia	1 928 958	1 629 850
Seadmete eksploatatsioonikulud	1 623 457	1 338 863
Rendikulud	1 380 995	1 313 897
Julgestuskulud	1 222 761	1 175 640
Hoonete, ruumide, rajatiste korrashoid	1 164 566	712 671
Muud	3 620 803	2 284 251
Kokku	43 024 828	36 641 675

98% kindlustuskuludest moodustab 500 000 000 euro suuruse limiidiga vastutuskindlustuse lepingu eest makstud kindlustuspreemia. Samas mahus on sõlmitud leping ka 2009. aastaks.

LISA 14. Rent

Ettevõtte rentnikuna

Ettevõttel on kasutusrendi lepingud sõlmitud 10 transpordivahendi kasutamiseks. Vastavalt lepingute majanduslikule sisule on Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsis sõlmitud kõik sõidukite rendilepingud kajastatud kasutusrendina. Rendilepingute pikkuseks on 3-4 aastat. Ettevõttel puudub kohustus sõidukid rendiperioodi lõppedes välja osta. Kuigi ettevõttel on lepingujärgne õigus sõiduk rendiperioodil välja osta, ei ole seda praktiseeritud ning juhatus ei näe seda ette ka olemasolevate lepingute lõppemise korral. Rendimakseid transpordivahendite kasutamiseks tasuti aruandeperioodil 909 552 krooni (2007: 813 900 krooni) ulatuses.

Kuna kasutusrendil olevate sõidukite arv püsib stabiilsena ka tulevikus, siis püsivad samas suurusjärgus ka järgnevate aastate rendimaksed. Rendikulu olemasolevate lepingute põhjal on 2009.-ndal aastal 764 793 krooni ning aastatel 2010-2012 562 801 krooni.

Ettevõttel oli AS Tallinna Lennujaamaga sõlmitud rendileping lennuinfo teabebüroo ruumide rentimiseks, mis lõpetati esimesel poolaastal 2008. Selle ajani tasuti ruumide rendi eest 144 750 krooni (2007. aastal terve aasta eest 347 400 krooni).

Ettevõtte rendileandjana

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts on kasutusrendile andnud varasid alljärgnevalt:

Põhivara liik	Soetus- maksumus	Akumuleeritud kulum		Aruande- perioodi kulum	Jääk- väärtus 31.12.08	Kasutusrendi tulu	
		31.12.2008	sh. allahindlus			2008	2007
Masinad ja seadmed	6 099 606	6 099 606	3 486 679	0	0	111 864	111 864

Kehtivate rendilepingute lõpptähtajaks on 2009-2012.a. ning nad on lühikese etteteatamis-perioodiga katkestatavad.

For identification purposes only:
ERNST & YOUNG
04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Ettevõtte on turuhindadega kasutusrendile andnud oma tegevuses kasutatavaid põhivarade osasid (fiiberoptilised kiud, ruumid, kaablikanalisisatsioonitoru rent jne), mille kulumit ei eristata põhitegevuses kasutatava põhivara kulumist. Rentimisest on ettevõtte saanud renditulu 160 669 krooni (2007: 144 905 krooni).

Juhatuse hinnangul püsivad renditulud järgmistel aastatel samas suurusjärgus.

LISA 15. Tehingud seotud osapooltega

Ettevõtte aruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks juhatuse ja nõukogu liikmed ning muud ettevõtteid, kelle üle nimetatud isikutel on oluline mõju. Samuti on loetud seotud osapoolteks kõik üksused, kus riigil on valitsev mõju.

Tehingud seotud osapooltega ning varade ja kohustuste saldod 31.12.2008 ning 31.12.2007 on järgmised:

Seotud osapool	Aasta	Saldo aasta lõpul		Äritulud	Ärikulud
		Varad	Kohustused		
Üksused, kus riigil on valitsev mõju	2008	51 095	450 758	1 175 248	5 556 020
	2007	39 505	433 923	1 351 684	5 284 834

Ärikuludest moodustasid 2 930 815 krooni ehk 54% ostetud teenused *Eesti Meteoroloogia- ja Hüdroloogia Instituudilt* (2007: 2 759 015 krooni ehk 52%) ning *AS Tallinna Lennujaamalt* ostetud teenused 1 530 761 krooni ehk 28% (2007: 1 590 320 krooni ehk 30%).

Saldod Maksu- ja Tolliametiga maksude osas on näidatud lisades 5 ja 9.

EIB-lt võetud pikaajalise laenu teenindamisega seotud maksed Rahandusministeeriumi vahendusel on näidatud lisas 7.

Kõik tehingud seotud osapooltega on sooritatud turutingimustel, seotud osapooltega nõuete ning kohustuste mahakandmist pole esinenud.

Aruandeaastal arvestati juhatuse liikmetele juhatuse liikme tasuna ja palgana 3 386 971 krooni (2007: 2 947 121 krooni). Nõukogu liikmetele arvestati aasta jooksul nõukogu liikme tasudena ning nõukogu juurde moodustatud auditi komitees osalemise eest kokku 448 394 krooni (2007: 430 759 krooni).

Vastavalt 2006.a. lõpus jõustunud juhatuse liikmetega sõlmitud lepingutele on ettevõttel kohustus maksta kompensatsiooni sõltuvalt lepingu lõpetamise alustest kuni kolme kuu teenistustasu ulatuses. Kuna selle kohustuse realiseerumine ei ole tõenäoline, pole selle täitmiseks eraldist moodustatud.

LISA 16. Tulumaks

	2008	2007
Aruandeaastal makstud dividendid	85 000 000	71 577 980
Tulumaksumäär	21/79	22/78
Dividendide tulumaksu kulu	22 594 937	20 188 661

Juhatuse poolt tehtud kasumi jaotamise ettepanek on kanda kogu 2008. aasta kasum eelmiste perioodide jaotamata kasumisse ning maksta eelnevate perioodide jaotamata kasumist dividende 75 000 000 krooni, millega kaasneb tulumaksukohustus summas 19 936 709 krooni. Otsuse kasumi jaotamise kohta teeb aktsionäride üldkoosolek, mistõttu seda ei ole kajastatud 2008. majandusaasta aruandes kohustusena.

Ettevõtte kogu jaotamata kasum seisuga 31.12.2008 moodustas 144 442 381 krooni (31.12.2007: 157 120 600 krooni). Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võib kaasneda kogu

For identification purposes only

ERNST & YOUNG

04.03.2009

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR TRANSPORT SERVICES AS

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

jaotamata kasumi väljamaksmisel dividendidena, on 30 332 900 krooni, seega netodividendidena oleks võimalik välja maksta 114 109 481 krooni. Eelmisel aastal olid vastavad näitajad 32 995 326 krooni ning 124 125 274 krooni.

Maksimaalse võimaliku tulumaksukohustuse arvestamisel on lähtutud eeldusest, et jaotatavate netodividendide ja 2009. aasta kasumiaruandes kajastatava dividendide tulumaksu kulu summa ei või ületada jaotuskõlblikku kasumit seisuga 31.12.2008.

LISA 17. Finantsriskide juhtimine

Ettevõtte on defineerinud ennast finantsriske maandavaks ettevõtteks. Seetõttu on finantsriskide juhtimiseks välja töötatud finantsriskide juhtimise kord, mis reguleerib järgmiste ettevõtte majandustegevusega seotud finantsriskide juhtimist: likviidsusrisk, krediidirisk, valuutarisk ja intressirisk. Riskijuhtimises ei ole võrreldes eelmiste perioodidega olulisi muutusi toimunud. Kapitali juhtimisel arvestatakse Vabariigi Valitsuse määrusi, millega iga-aastaselt määratakse kindlaks omanikule kantavate dividendide määr või summa.

Ettevõtte finantsriskide juhtimisel on tähtsaimad eesmärgid tähtsuse järjekorras:

- likviidsus;
- kapitali säilimine;
- tulu teenimine.

Tuletisinstrumente tohib kasutada ainult riskide maandamiseks.

Likviidsusrisk

Ettevõttel peab olema kolme tööpäeva jooksul rahana kasutatav vähemalt jooksva kuu kassa väljaminekute suurune summa, arvestamata ühekordseid tavalisest oluliselt suuremaid väljaminekuid. Lühiajaliste tähtajaliste investeringute tegemisel peab olema tagatud likviidsus ka ühekordsete tavalisest oluliselt suuremate väljaminekute õigeaegseks tasumiseks. Kuna ettevõttel on seisuga 31.12.2008 lühiajalisi varasid 2,3 korda rohkem (31.12.2007 oli suhtarv 3,7) kui lühiajalisi kohustusi, ei pea ettevõtte juhtkond likviidsusriski oluliseks. Täiendavat informatsiooni maksetähtaegade osas on toodud lisades 7-9.

Krediidirisk

Ettevõtte kasutab krediidiriski juhtimiseks reitinguagentuuride *Moody's* ja *Standard&Poors* reitinguid. Ettevõtte raha paigutamiseks erinevatesse võlainstrumentidesse on kehtestatud kindlad kriteeriumid emitendi valiku tegemiseks ja mahupiirangud (kogurisk ühe emitendi suhtes võib ulatuda maksimaalselt 60%-ni ettevõtte rahalistest vahenditest), samuti on määratletud lubatavad investeerimispiirkonnad (Eesti ja OECD liikmesriigid).

Ettevõtte krediidirisk sisaldab võimalikku kahju, mis tekib äripartnerite suutmatusest täita oma kohustusi. Bilansipäeva seisuga ei olnud ettevõttel teada olulisi suuremaid riske seoses ostjatelt laekumata arvetega (välja arvatud summade osas, mis on kantud ebatõenäoliselt laekuvateks arveteks).

Krediidiriski madala taseme ostjatega arveldamisel tagab õigusaktides ettevõttele antud õigus mitte osutada navigatsiooniteenust klientidele, kes on tarbitud teenuse eest võlgu. Navigatsiooniteenus on oma iseloomult lennufirmadele nende äritegevuses eluliselt vajalik, kuna ilma teenust kasutamata ei ole võimalik lennata.

Kogu krediidiriski väljendab nõuete ja deposiitide summa (vt. lisad 2, 3 ja 4).

Valuutarisk

Varadest ja kohustustest tulenevad valuutariskid tuleb maandada, kui avatud netopositsioon samas valuutas ületab 1 miljon krooni. Varasid ja kohustusi eurodes loetakse valuutariski suhtes

For identification purposes only

ERNST & YOUNG

04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse AS
LETOIMAN AOP - INNOVATION SERVICE

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

neutraalseteks varadeks ja kohustusteks. Ettevõtte ei olnud aruandeperioodi ja ka eelneva perioodi lõpu seisuga olulisi avatud välisvaluutaposisioone. Valuutariski vältimiseks toimub arvete väljastamine valdavas enamuses eurodes (Eesti krooni kurss on euro suhtes fikseeritud 1 EUR = 15,6466 EEK). Müügitulu põhitegevusest valuutade lõikes oli aruandeaastal järgmine:

Valuuta	Müügitulu kroonides		Osakaal	
	2008	2007	2008	2007
EUR	222 864 440	209 139 275	91,16%	90,60%
EEK	21 607 173	21 655 856	8,84%	9,40%
SEK	0	10 114	0,00%	0,00%
Kokku	244 471 613	230 805 245	100,00%	100,00%

Intressirisk

Ettevõtte kohustused on fikseeritud intressimääraga. Varade intressirisk lühiajaliste rahapaigutuste osas on maandatud ettevõtte kavatsusega hoida soetatud finantsvarad nende lunastustähtajani. Intressiriski võtmine on lubatud investeerimisel rahaturufondidesse, millesse investeerimiseks on seatud mahulised piirangud.

Kapitali juhtimine

Ettevõtte ei ole viimastel aastatel võõrkapitali kasutanud. Investeeringud arengusse tehakse oma-kapitali arvel. Otsus dividendide maksmise kohta tehakse omaniku poolt võttes arvesse ettevõtte majandustulemusi, arenguplaane aga ka majanduskeskkonna arengut Eestis ja sihtturgudel.

Õiglane väärtus

Juhtkonna hinnangul ei erine ettevõtte finantsvarade ja -kohustuste õiglane väärtus oluliselt nende bilansilisest väärtusest.

For identification purposes only

ERNST & YOUNG

04.03.2009

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

Juhatuse ja nõukogu kinnitus majandusaasta aruandele

Juhatus on koostanud 2008. aasta tegevusaruande ja raamatupidamise aastaaruande. Nõukogu on juhatuselt poolt koostatud majandusaasta aruande, mis koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest, läbi vaadanud ja aktsionäride üldkoosolekule esitamiseks heaks kiitnud.

Käesolevaga kinnitame Lennuliiklusteeninduse AS 2008. majandusaasta aruandes esitatud andmete õigsust.

Tanel Rautits
Juhatusesimees

09.03. 2009

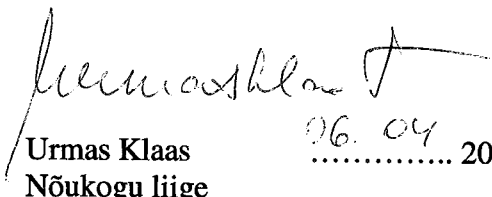
Andres Uusma
Nõukogu esimees

20.03. 2009

Marko Otsing
Juhatuseliige

04.03. 2009

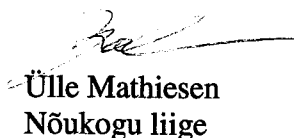
Urmas Klaas
Nõukogu liige

06.04. 2009

Mati Tarlap
Juhatuseliige

04.03. 2009

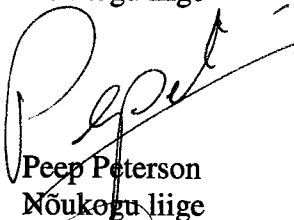

Ülle Mathiesen
Nõukogu liige

20.03. 2009

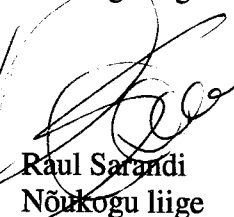
Silver Meikar
Nõukogu liige

20.03. 2009

Peep Peterson
Nõukogu liige

20.03. 2009

Raul Sarandi
Nõukogu liige

20.03. 2009

SÕLTUMATU AUDIITORI JÄRELDUSOTSUS

Lennuliiklusteeninduse AS aktsionärile

Oleme auditeerinud Lennuliiklusteeninduse AS raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2008 ning eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kasumiaruannet, omakapitali muutuste aruannet ja rahavoogude aruannet, aastaaruande koostamisel kasutatud peamiste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisaasid. Auditeeritud raamatupidamise aastaaruanne on lisatud meie poolt identifitseerituna käesolevale järeldusotsusele.

Juhatuse kohustused raamatupidamise aastaaruande osas

Juhatuse kohustuseks on raamatupidamise aastaaruande koostamine ning õiglane esitamine kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite nõuetega. Selle kohustuse hulka kuulub asjakohase sisekontrollisüsteemi kujundamine ja töös hoidmine, mis tagab raamatupidamise aastaaruande korrektse koostamise ja esitamise ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta, asjakohaste arvestuspõhimõtete valimine ja rakendamine ning antud tingimustes põhjendatud raamatupidamislike hinnangute tegemine.

Audiitori kohustused

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust raamatupidamise aastaaruande kohta. Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Need standardid nõuavad, et me oleme vastavuses eetikanõuetega ning et me planeerime ja viime auditi läbi omandamaks põhjendatud kindlustunde, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

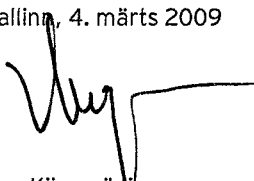
Audit hõlmab raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvnäitajate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad audiitori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et raamatupidamise aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab audiitor nende riskihinnangute tegemisel arvesse õige ja õiglase raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ja esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja raamatupidamise aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab lisatud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistel osades õiglaselt Lennuliiklusteeninduse AS finantsseisundit seisuga 31. detsember 2008 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega.

Tallinn, 4. märts 2009

Ivar Kiigemägi
Ernst & Young Baltic AS
Mikk Paaksi
Vannutatud audiitor

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AS
ESTONIAN AIR NAVIGATION SERVICES

Kasumi jaotamise ettepanek

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta puhaskasum on 72 321 781 krooni.

Võttes arvesse, et riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduse § 10 lg 1 kohaselt kinnitab riigile kuuluva äriühingu makstava dividendisumma Vabariigi Valitsus rahandusministri ettepanekul ja vastavalt Vabariigi Valitsuse 26.02.2009 korraldusele nr. 68 peab Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts maksma 2009. aastal dividendidena 75 000 000 krooni, teeb juhatus üldkoosolekule ettepaneku jaotada Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi vaba omakapital alljärgnevalt:

- kanda 2008. majandusaasta kasum 72 321 781 krooni eelmiste aastate jaotamata kasumiks;
- maksta eelmiste aastate jaotamata kasumi arvel dividendidena välja 75 000 000 krooni.

Makstes omanikule 75 000 000 krooni dividende tekib ettevõttel tulumaksu kohustus 19 936 709 krooni ulatuses, mis kajastub 2009. majandusaasta kasumiaruandes.

Tanel Rautits
Juhatuse esimees

Marko Otsing
Juhatuse liige

Mati Tarlap
Juhatuse liige

Võrdlusandmed vastavalt rahandusministri määrusele

Tulenevalt rahandusministri 29.08.2003 määrusest nr. 86 „Erinõuded avaliku ettevõtja, eri- või ainuõigust omava ettevõtja ja üldist huvi pakkuvat teenust osutava ettevõtja raamatupidamise läbipaistvusele ning avaliku tootmisettevõtja aruandele” on Lennuliiklusteeninduse AS kohustatud aastaaruandes ära tooma järgmise võrdlustabeli (Lennuliiklusteeninduse AS näitajad on arvutatud igakuiste andmete põhjal):

Näitaja	Lennuliiklusteeninduse AS (2008)	Eesti ettevõtete mediaan (Statistikaamet, 2007)
Omakapitali puhasrentaablus <i>puhaskasum / keskmine omakapital</i>	33,0%	21,78%
Käibe puhasrentaablus <i>puhaskasum / müügitulu</i>	29,6%	5,09%
Vara puhasrentaablus <i>puhaskasum / keskmine varade maht</i>	25,7%	8,88%

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2008. majandusaasta aruanne

Tanel Rautits

Marko Otsing

Mati Tarlap

Lennuliiklusteeninduse AS
ESTONIAN AIR MANAGEMENT SERVICES